יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 123 | Łódź, Poniedziałek, 28 maja 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, יד סיון תרצ״ד | № 123

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נעכטיגער וואהל-טאג אין לאדז

וואהל-פרעקווענץ פון 60 פראצענט. — אין די יודישע קרייזען האט מען לעבהאפט אגיטירט

(2) לאדז האט נעכטען געלעבט אונטערן צייכען פון די שטאט-ראט וואהלען.

שוין פון סאמע אינדערפריה אן האט זיך אנגעהויבען די „בעלה״-אגיטאציע און עס האט אנגעהויבען צו האגלען מיט נומערלעך — אז א רוף איז געגאנגען...

דער עיקר האבען זיך די אגיטאטארען גרופירט ארום די וואהל-לאקאלען, האלטענדיג זיך אבער ביי דעם בעשטימטען כלל, אז בעהנטער, ווי אויף הונדערט מעטער פונ׳ם לאקאל טאר מען זיך נישט.

בעהנטער אבער זענען געווען די פאליציי-פאסטענס. וועלכע האבען שטרענג אכטונג געגעבען, אז אלץ זאל צוגיין כשורה, און אז מ׳זאל נישט איבערזאלצען מיט דער אגיטאציע.

פונקט 9 א זייגער האבען זיך די וואהל-לאקאלען געעפענט.

קיין סך ארבייט איז זיי איז לכתחילה נישט געווען, ווארום דער עולם האט זיך נישט געאיילט צום „ערשטען דאווענען״ אזוי צוזאגען — סע ברע׳ט נישט! — און ערשט ארום 12 א זייגער האט זיך געמאכט די רוכאווקע מיט קאלעקעס, מיט לאנגע שורות שטימענדיגע.

2 א זייגער איז ווידער געווארען שיטער ביי די וואהל-לאקאלען, צוליב מיטאג משמעות, און די שטארקע בעוועגונג האט זיך ווידער אנגעהויבען פון 4 א זייגער.

אין דער שטאט האבען ארומגעקרייזט שטארקע פאליציי-פאטרולען, וועלכע האבען אפגעהיט די ארדענונג.

וואס שייך דער וואהל-אגיטאציע — איז זי געשטאנען נעכטען אויף דער געהעריגער הויך, און זי איז געפיהרט געווארען מיט גרויס „בעוועגליכקייט״ אויף וועגען און פוהרען, אויף אויטאס און דראזשקעס, אין „ווארט און אין מוזיק״, בתופים ומחולות — מיט אויסרופען און בלאז-אקעסטע׳ס.

דאכט זיך, קאן עס נישט געזאגט ווערען וועגען דער ארענטאציע פון די וועהלער, וועלכע האבען זיך — ווי ס׳איז איינמאליך געווען פאראויסצוזעהן, — גע׳פלאנטערט און געטאפט אין דער פינסטער מיט דעם ענין קרייז-צוגעהעריגקייט, נומערען פון ליסטעס א. א.

אין די יודישע גאסען ספעציעל פון נייטען און צעהנטען וואהל-קרייז האט זיך, געפיהרט א געוואלדיגע אגיטאציע.

די ענדעקעס האבען בכלל אנגעפיהרט א גרויסע אגיטאציע פארשטעהט זיך, אז דאס ערשטע ארט אין דער דאזיגער אגיטאציע האט פארנומען אנטיסעמיטיזם, ס׳איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז אין די פארשטעט, בעזונדערס אין אכטען וואהל-קרייז האר-

בען די אויסגעמאלט אויפשריפטען: „א טויט די יודען״, „בידער מיט די יודען״. אויף די עק גאסען זענען געשטאנען ביי אגיטאציע מיטגלידער פון די היטלערישע ארגאניזאציעס אין קיידשען-העמדלעך, מיט גרינע בערעטען און גרינע בענדלעך.

אויף די גאסען זענען געפאהרען דראזשקעס, אויטאס, ריקשעס מיט אגיטאציע פלאקאטען, די קאנדידאטען פון די יודישע ליסטעס זענען ארומגעפאהרען איבער די׳ע וואהל-קרייזען, האבען אגיטירט אויף פארשידענע אופנים.

נאכ׳ן שליסען די וואהל-לאקאלען האט זיך אין די גאסען די אטמאספערע אנגעהייצט בכלל איז אין דער לופט געווארען קאלט און דער עולם איז אהיימגעלאפען אין די שטובען ארויין אפצווארטען דעם רעזולטאט פון די וואהלען.

אין די וואהל-אבטיילונגען האבען די ליסטעס געהאט דיי׳ערע פערטרויאונגס-מענער, וועלכע זענען געזעסען ביים צעהלען די שטימען, נאכדעם ווי אין די אבטיילונגען זענען די צעטלען געצעהלט געווארען זענען די אורנעס אוועקגעפיהרט געווארען אין די קרייז-קאמיסיעס, וואו די מיטגלידער פון די קאמיסיעס האבען אנגעווארט אויף די אורנעס.

דאס צעהלען די שטימען ביי דער איצטיגער וואהל-ארדינאציע איז זעהר קאמפליצירט און נישט אלע אבטיילונגען האבען פארענדיגט דאס צעהלען, לויטן וואהל רעגולאמין קען מען נישט אויפגעבען קיין ציפערען פון די אבטיילונגען, ביז די שטימען וועלען נישט געצעהלט ווערען דורך די קרייז-קאמיסיעס, וואס וועט פארקומען אין פערלויף פון היינטיגען טאג.

אויף די ענדעקישע ליסטעס האבען געשטימט אלע מינים צו להכעיסניקעס. די היטלעריסטישע ליסטעס האבען קיין איין מאנדאט נישט בעקומען.

וואס שייך די יודישע ליסטעס קענען מיר אנגעבען, אז דער פאראייניגטער יודישער בלאק האט בעקומען 7 מאנדאטען, די ציוניסטען — 3, „בונד״ פון דער סאציאליסטישער ליסטע 2 און לינקע „פועלי-ציון״ 1, די בירגערליכע דייטשען האבען בעקומען 3 מאנדאטען. בנוגע די איבריגע ליסטעס קען מען קיין שום אויסרעכענונגען נישט מאכען.

קאמוניקאט פון דער סטאראסטווע וועגען די נעכטיגע עקסצעסען

די לאדזשער סטאראסטווע האט צוגעשיקט פאלגענדען קאמוניקאט: דער טאג פון 27. מאי בעת די וואהלען צום שטאט-ראט אין לאדז איז אין אלגעמיין אדורך רוהיג. די פראצעדור פון די וואהלען אין די וואהל-לאקאלען ווי אויך אויפ׳ן שטח ווי מ׳קען לויט׳ן רעגולאמין פיהרען די אגיטאציע איז אין ערגיץ נישט געשטערט געווארען די רוה.

נאר אין עטליכע פאלע איז געקומען צו קאנפליקטען צווישען די אויסקלעבער פון פערשידענע פלאקאטען. צו אזעלכע אינצידענטען איז געקומען אין דער נאכט פון 26. אויפ׳ן 27. מאי אויף בזשעזשינער 25 און אויף ראקאטשיבער גאס. דעם גאנצען טאג פון 27. מאי איז אויפ׳ן בארען פון קאנפליקט צווישען די פובאדערטיילער פון בומע לעך

פאר די וואהל-אבטיילונגען געקומען צו קאנפליקטען אויף ריבנא, לימאנאווסקיעגא, ליפאווא, זשעלנא, זגערזשער, באלוטער מארק. דארט איז געקומען צו געשלעגען און איבריגע פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען און אלע פאלען איז אינטערווענירט די פאליציי א גאנצע אויף קורצע צייט, שלעגען, געגען די פארהאלטענע זענען צוגעשטעלט געווארען פראטאקאלען די שולדיגע איז שווער פעריזאנדער זענען איבערגעגעבען געווארען צו דער דיספאזיציע פון דער גריכטס-אויספארשונגס-מאכט, אין צוזאמענהאנג מיט די דאזיגע עקסצעסען זענען אויך אויסגעהאקט געווארען שויבען אויף בזשעזשינער, זשעלאבא און מארינא-סקא גאסען.

אין 341 שטעט זענען נעכטען פארגעקומען שטאט-ראט-וואהלען

װ א ר ש א, 27 (טעלעפאניש)

היינט זענען פארגעקומען וואהלען צו די שטאט ראטען אין 341 שטעט פון דער ווארשעווער, לאדזשער, לובלינער, קעלצער, ביאליסטאקער, ווילנער, נאוואגרודקער, פאלעסיער, וואלינער און

אנדערע וואיעוואדזטוועס.

די אפשטימונג איז פארגעקומען אין 254 שטעט אין די איבריגע איז צו קיין וואהלען נישט געקומען, ווייל ס׳איז אריינגעטראגען געווארען נאר איין ליסטע.

אויף דער פראווינץ

ט ו ר ע ק, 27. (טעלעפאניש) ליסטע 1 — 13 מאנדאטען, ענדעקע — 1 מאנדאט, יודישע ליסטע — 2.

ס ט ר י ק א ו, 27. (טעלעפאניש) ליסטע 1 — 7 מאנדאטען, אגודה — 1 מאנד., ציוניסטען — 1 מאנדאט, אנדערע יודישע ליסטעס — 3 מאנדאטען.

ב ז ש ע ז ש י ן, 27. (טעלעפאניש) ליסטע 1 — 17 מאנדאטען, ארטאדאקסען — 3, ציוניסטען — 3, בונד — 1.

ט ו ש י ן, 27. (טעלעפאניש) ליסטע 1 — 4 מאנדאטען, ענדעקעס — 4, יודען — 4.

א ו נ י ע י א ו, 27. (טעלעפאניש) ליסטע 1 — 5 מאנדאטען, ענדעקעס — 4, יודען — 3.

ר ו ד א פ א ב י א נ י ץ, 27. (טעלעפאניש) ליסטע נומער 1 — 6 מאנדאטען, ארבייטער-ווירטשאפטליכער קאמיטעט — 2, ענדעקעס — 8, יודישע — 8.

א ז א ר ק א ו, 27 (טעלעפאניש). ליסטע 1 — 16 מאנדאטען, פ.פ.ס. — 2 מאנד., פועלי-ציון — 1, בונד — 1, בירגערליכע יודען — 4.

פ א ב י א נ י ץ, 27 (טעלעפאניש). ליסטע 1 — 16 מאנדאטען, ענדעקעס — 12. פ.פ.ס. — 8, יודישער בלאק — 4.

וועד-הלאומי און די יודישע אגענץ שיקען א געמיינזאמע דעלעגאציע קיין לאנדאן

אינטערוויאו פון י.ט.א. מיטן פארזיצער פון וועד-הלאומי, יצחק בן-צבי

ירושלים (יט״א) דער ארבייטער-פיהרער און פארזיצער פון וועד הלאומי אין ארץ ישראל ה׳ י. בן-צבי, האט אין א געשפרעך מיט׳ן פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור מיטגעטיילט, אז דער וועד-הלאומי, צוזאמען מיט דער יודישער אגענץ, וועלען אינגיכען שיקען א ספעציעלע דעלעגאציע קיין ענגלאנד צו בעוועגען די ענגלישע עפענטליכע מיינונג געגען די אימיגראציע-בעשרענקונגען אין א״י און אויפצוהאלטען די נויטיגע שריט אין די אפיציעלע רעגירונגס-קרייזען.

איז איצטיגען מאמענט האט בן-צבי צוגעגעבען, ווערען דיסקוטירט די איינצעלהייטען, ווען די דעלעגאציע זאל אפפאהרען און ווי זי זאל פיהרען איהר ארבייט, דער פראיעקט, צושיקען אזא דעלעגאציע קיין ענגלאנד איז א רעזולטאט פון די רעזאלוציעס, וואס זענען אנגענומען געווארען אויף דער „אספת-הנבחרים, וועלכע האט בעשלאסען צו קעמפען מיט אלע מעגליכע מיטלען געגען דער איצטיגער פאליטיק פון דער א״י רעגירונג אין געביט פון יודישער עליה. דער וועד הלאומי וועט זיך נישט בעגנוגענען בלויז מיט דעם אלגעמיינעם שטריק, וואס איז פארגעקומען מיטוואך, דעם 23-טען ד. י. ה. ה. און אויך נישט מיט דער דעלעגאציע צום הויך-קאמיסאר.

אבשטעלענדיג זיך אויספיהרליכער אויף די בעשלוסען פון דער אספת-הנבחרים, האט בן-צבי ערקלערט, אז אויסער דער פראגע וועגען ראביזאם, אין וועלכער די אסיפת הנבחרים האט איינגעטראגען קלארקייט, איז אין צענטער פון דער גאנצער ספסיע געשטאנען די פראגע וועגען דער געשעענער לאגע און צוזאמענהאנג מיט׳ן דוחק פון יודישע ארבייטס-העבד אין לאנד און מיט די אימיגראציע-בעגרעניצונגען, וועלכע פארשארפען נאך מעהר דעם דאזיגען דוחק. אויף די זיצונגען פון דער אספת-הנבחרים האט מען אויך געקעמט פיהלען די אלגעמיינע עמפערונג געגען די פעראָרדנונגען פון דער רעגירונג, וואס מאכען אוממעגליך דעם קאמף פאר יודישער ארבייט.

אויף דער פראגע, ווי אזוי וועט דער וועד-הלאומי רעאגירען דערויף, וואס די רעוויזיאניסטען האבען פערלאזען די אספת הנבחרים, האט בן-צבי ערקלערט דעם יט״א-פארשטעהער.

מיר האבען גענומען צו קענטעניש דעם ארויסטריט פון די רעוויזיאניסטען, אבער מיר האבען נישט בדעה דערויף צו רעאגירען. עס איז אן שאד, וואס זיי זענען ארויס, אבער מיר וועלען פארטזעצען אונזער ארבייט. דער וועד הלאומי איז איצט צוזאמענגעשטעלט אויף די זעלבע יסודות, וואס מיט דריי יאהר צוריק, ווען די רעוויזיאניסטען האבען אויך געהאט פערלאזען אונזערע רייהען.

אבשטעלענדיג זיך אויף דער שטעלונג פון דער אספת-הנבחרים און פון וועד-הלאומי צום באיקאט געגען דייטשלאנד, האט בן-צבי ערקלערט:

„אונזער רעזאלוציע זאגט, אז אזוי לאנג ווי אין דייטשלאנד וועט פארזעצט ווערען אנטיסעמיטישע פאליטיק, זאל דער ישוב פארזעצען דעם באיקאט פון דייטשע סחורות. די דאזיגע רעזאלוציע וועט זיין גילטיג אזוי לאנג ווי עס וועלען נישט אויפהערען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד.

„די יודען לעבען זיך אין עסטרייך ווי אין א גן-עדן״

זאגט דער נייער עסטרייכישער באטשאפטער אין די פאראייניגטע שטאטען

נ י ו - י א ר ק, (יט״א) נאכ׳ן אנקומען קיין אמעריקא האט דער נייער עסטרייכישער באטשאפטער אין די פאראייניגטע שטאטען מיניסטער ג. ל. פראכניק אויפגענומען דעם יט״א-פארשטעהער.

אויף דער פראגע וועגען דער יודישער לאגע אין עסטרייך, האט דער באטשאפטער געענטפערט: „אין עסטרייך איז נישטא אזא זאך ווי יודישע לאגע״.

עסטרייך, בעהויפטעט דער באטשאפטער, איז א דאנק איהר ליבעראלער בעהאנדלונג פון יודען, שטענדיג בעוועזען פאר זיי א גן-עדן. זיי זענען פראפעסארען, ארטיסטען, מוזיקער און פארנעמען אויף אנגעזעהענע אמטען א גרעסערען ארט ווי עס מאכט אויס זייער פראצענט-זאץ צווישען דער בעפעלקערונג״.

אנגעפרעגט וועגען די אנטיסעמיטישע אויסברוכען אין עסטרייך, האט דער מיניסטער געענטפערט, אז ער לייקענט נישט די עקזיסטענץ פון אנטיסעמיטיזם אין עסטרייך. אבער האט ער

צוגעגעבען, ער עקזיסטירט בלויז צווישען פאלק, אבער נישט אין דער רעגירונג״.

וואס שייך דער צוקונפט פון די יודען אין זיין לאנד, איז דער נייער באטשאפטער זעהר אפטימיסטיש. „די יודען, זאגט ער, וועלען האבען דאס, וואס זיי האבען שטענדיג געהאט, די נייע קאנסטיטוציע ענדערט נישט זייער רעכטליכען מצב״. עס וועט זיכער קיינמאל, זאגט דער מיניסטער, נישט קומען צו קיין אנשלוס צווישען עסטרייך און דעם היטלעריזירטען דייטשלאנד. וואס שייך דער נאצי-אגיטאציע, זאגט ער, אז „די לאגע איז פולשטענדיג בעהערשט און די בעאונרוהיגונג אין דער ריכטונג איז אומבעגרינדעט.״

לסוף זאגט מיניסטער פראכניק, אז די ווירטשאפטליכע לאגע האט זיך, גענזעהען פון א בעשיידענעם שטאנדפונקט, אין משך פון די לעצטע ניין חדשים בעדייטענד פערבעסערט.

דער אורטייל אין סטאווסקי-פראצעס וועט ארויסגעטראגען ווערען אין אנהויב יוני

ירושלים, 27. (יט״א טעלעגראפיש) אויפ׳ן פראצעס געגען סטאווסקי און ראזענבלאט זענען פאר־הערט געווארען עטליכע עדות פון כפר סבא, וועל־כע האבען ערקלערט, אז זיי האבען אין דעם קריטישען פרייטאג געזעהען ראזענבלאטן אויף א פער־זאמלונג, דאן זענען פארהערט געווארען עטליכע פאליציאנטען, אלס פערטיידיגונגס־עדות, זיי האבען ענטלאסטעט די בעשולדיגונג.

ארוואקאט סאמועל האט ערקלערט, אז די לעצטע פערטיידיגונגס־עדות וועלען פארהערט ווערען סוף פון היינטיגע וואך, דער אורטייל וועט ערווארט ווערען אין די ערשטע טעג פון יוני.

פייערליכקייט לכבוד בערעק יאסעלעוויטש אין ווארשא

ווארשא, 27 (טעלעפאניש)

היינט 12 א זייגער איז אין זאל פון שטאט ראט פארגעקומען אן־אקאדעמיע לכבוד די יודען, וועלכע זענען געפאלען פאר פוילען. די אקאדעמיע איז איינגעארדענט געווארען דורך דעם פערבאנד פון אנטיילנעהמער אין די אומאפהענגיגקייטס־קאמפען צוליב דעם 125־יעהריגען יובילעאום פון בערעק יאסעלאוויטש.

צו דער אקאדעמיע זענען געקומען פארשטעהער פון דער מיליטערישער און שטעטישער מאכט מיט פרעזידענט קאשטשאלקאווסקי בראש.

ס׳האבען געהאלטען רעדעס די פארשטעהער פון פערבאנד און די געסט.

א״י - רעגירונג צוריקגעצויגען דעם פערבאט צו בויען הייזער, אויף דעם בארג כנען

ירושלים, (י.ט.א.) די א״י־מאכט האט מיטגעטיילט, אז יודען קענען פארזעצען זייער ארבייט צו בויען הייזער אויף דעם בארג כנען, נישט קוקענדיג דערויף וואס די אראבער טענה׳ן, אז דאס לאנד אויף דעם בארג איז הייליגע ערד פון מוזולמענער, אויף וועלכער מען טאר נישט בויען.

מיט א וואך צוריק האט די לאקאלע מאכט בעפוילען די יודען אפשטעלען די בוי־ארבייט אויף דעם בארג ביז דאס געריכט וועט ענטשיי־דען וועגען די טענות פון די אראבער, ערשט דעמאלט וועט די בוי ארבייט באנייט ווערן.

הענדערסאן וויל מעגליך מאכען דאס צוריקקעהרען פון דייטשלאנד קיין גענף

לאנדאן, 27. (ספ. טעל.) דער פרעזידענט פון דער עבטרוסטונגס־קאנפערענץ הענדערסאן האט ערקלערט די פרעסע־פארשטעהער ביים אדורכפאהר דורך פאריז, אז די הויפט־קאמיסיע דארף מאכען אלע בעמיהונגען כדי מעגליך צו מאכען דעם צוריק־קעהר פון דייטשלאנד קיין גענף, דייטשלאנד וועט באר צוריקקומען קיין גענף ווען זי וועט ווערען פולשטענדיג גלייכבערעכטיגט מיט אנדערע מלוכות. הענדערסאן איז שבת געקומען קיין גענף.

אפילו געוו. יוד. פראנט קעמפער טארען שוין נישט צוגעלאזען ווערען צו דער קראנקען־קאסען־פראקטיק אין דייטשלאנד

בערלין, (יט״א) אין „רייכס געזעץ בלאט״ איז ערשינען א נייע פעראָרדנונג פון רייכס ארבייטס מיניסטער וועגען דער ציאזונג פון דאקטוירים צו מעדיצינישער פראקטיק אין די קראנקען קאסעס.

לויט דעם נייעם געזעץ טארען אין די קראנקען קאסעס מעהר נישט אנגאזשירט ווערען קיין שום נישט ארישע דאקטוירים ווי אויך נישט אזעלכע אריער, וואס האבען חתונה געהאט מיט נישט אריער. דער אויסנאהם, וואס האט ביז איצט פערפליכטעט פאר יודישע דאקטוירים, וואס זענען געוועזען פראנט קעמפער, ווערט איצט אפגעשאפט להבא וועלען אויך קיין יודישע פראנט קעמפער נישט טארען צוגעלאזען ווערען צו דער קראנקען קאסען פראקטיק. בכלל דארפען בעפארצוגט ווערען די נאציאנאל סאציאליסטיש געזאנענע דאקטוירים, וואס האבען געקעמפט אין דער וועלט מלחמה אדער בעת דער היטלער רעוואלוציע.

פון א נאר וואס פערעפענטליכער אפיציעלער סטאטיסטיק איז צו זעהן, אז פון דער קראנקען קאסע פראקטיק זענען בעזייטיגט געווארען רונד צוויי טויזענד „נישט ארישע און מארקסיסטישע״ דאקטוירים.

„מיר וועלען נישט אונטערדריקען די מעוטים און נישט פערביטערן זייער לעבען“, זאגט דער נייער לעטישער וויצע־פרעמיער סקוויענעס

ריגא (יט״א) דער נייער לעטישער וויצע־פרעמיער סקויענעק האט געהאלטען א רעדע אין ריגער ראדיא און צווישען אנדערן געזאגט: „מיר ווילען נישט אונטערדריקען די מעוטים און נישט פערביטערן זייער לעבען. אונזער ציל איז בלויז צו פערשטארקען דעם לעטישען גייסט, כדי אין אנ׳ערנסטען מאמענט, ווען אונזער מלוכה וועט דראהען א סכנה, זאלען אלע בירגער אהן אויס־נאהם פון רעליגיע און נאציאנאליטעט, געמיינזאם פערטיידיגען אונזער פאטערלאנד״.

אויפנעהמענדיג א דעלעגאציע פון יודישע פרייהייטס־קעמפער, האט דער קריגס מיניסטער גע־נעראל באלאדיס געזאגט, אז די נייע רעגירונג וועט נישט דערלאזען צו קיין אנטיסעמיטיזם אין לאנד.

סטאלינ׳ס דעקלאראציע וועגען סאוויעט־רוסלאנד׳ס אריינ־טרעטען אין דער פעלקער־ליגע

פאריז, 27 (ספ. טעל.)

דער לאנדאנער קארעספאנדענט פון „מאטען״ מעלדעט, אז אין דער נאהענטסטער צייט דארף מען ערווארטען א גענויע דעקלאראציע פון סטא־לינ׳ען וועגען אריינטריט פון די סאוויעטען אין דער פעלקער־ליגע.

שווערע אויטאבוס־קאטא־סטראפע אין פראנקרייך

פאריז, 27 (ספ. טעל.)

אין לאנדע איז היינט פארגעקומען א שרעק־ליכע אויטאבוס־קאטאסטראפע. 13 פערזאן זענען דערהרג׳עט געווארען, עטליכע זענען זעהר שווער פערוואונדעט געווארען.

מיניסטער בעק אפגעפאהרען קיין גענף

ווארשא, 27 (טעלעפאניש)

האלב ניין אינדערפריה איז דער אויסערן מיניסטער בעק ארויסגעפאהרען קיין גענף.

מוסאליני האלט נישט פון אייביגען שלום

רוים, 27 (ספ. טעל.) מוסאליני האט גע־האלטען א גרויסע רעדע וועגען דער אינערליכער און אויסערליכער פאליטיק פון איטאליען. בנוגע מלחמה און שלום האט מוסאליני געזאגט, אז ער האלט נישט פון אייביגען שלום, אזא שלום איז שעדליך. איצט דארף מען אבער האבען עטליכע יאהרען פון פרידען.

„לינטשען און אויפהענגען“ א פאדערונג פון „שטירמער“

מינכען. (יט״א) אין לעצטען נומער פון נירענבערגער „שטירמער״ פאדערט דאס בלאט, אז יעדער יוד, וואס וועט זיך דערוועגען דערנענטערן צו א דייטשער פרוי, זאל געלינטשט און געהאנ־גען ווערען, און די פרוי, וואס האט זיך מיט גוטען ווילען אפגעגעבען א יוד, זאל אינטערנירט ווערען אין קאנצענטראציאנס לאגער און אין משך פון א גאנץ יאהר זאל זי יעדען זונטאג אויף עט־ליכע שעה א געשמידטע אין קייטען, געשטעלט ווערען אויפ׳ן מארק, כדי די בעפעלקערונג זאל איהר קענען עפענטליך אויסדריקען איהר פעראכטונג.

900־יעהריגער יובל פון דער רש״י־שוהל אין ווארמס

בערלין. (יט״א) אין ווארמס ווערען גע־מאכט פארבערייטונגען צו פייערן דעם יובל פון דער 900־יעהריגער עקזיסטענץ פון דער דארטי־גער שוהל. די שוהל איז געבויט געווארען דורך א קינדערלאז פאר־פאלק, יעקב און רחל, און איז פערענדיגט געווארען אין יאהר 1034. דער ווארמס׳ער יודישער ישוב איז איינער פון די עלטסטע אין דייטשלאנד. מיט דער שוהל אין ווארמס, וואס האט אין איהר צייט געגאלטען אלס גרויס קונסט־ווערק, איז פערבונדען דער נאמען פון רש״י, וועלכער האט אין איהר געלערנט. די שוהל האט אויך א בית־רש״י (רש״י־קאפעלע).

אין דער פייערונג, וואס וועט פארקומען דעם 9־טען יוני, וועלען זיך בעטייליגען בלויז די מיט־גלידער פון דער ארטיגער יודישער קהלה. עס וועלען קומען בלויז עטליכע געצאהלטע פארשטעהער פון כחוץ ווארמס, צוו. אנד. דער פרעזידענט פון דער רייכס־פערטרעטונג פון דייטשע יודען, ראבי־נער ד״ר לעא בעק.

צום פייערונגס טאג וועט ערשיינען א יובל־בוך, געווידמעט דער געשיכטע פון דער יודישער קהלה אין ווארמס און איהר שוהל.

אראבער שיקען א פעטיציע צום פעלקער־בונד געגען יודישער איינוואנדערונג קיין ארץ־ישראל

ירושלים (יט״א) די יודישע טעלעגראפען אגענטור דערוויסט זיך פון פולשטענדיג צופער־לעסיגע אראבישע קוועלען, אז די אראבער קלייבען זיך שיקען א פעטיציע צום פעלקערבונד געגען די יודען אין א״י.

בעזונדערע אראבישע קאמיטעטען זאמלען איצט מאטעריאלען וועגען דער אזוי־גערופענער „אומלעגאלער״ יודישער איינוואנדערונג קיין א״י. די דאזיגע מאטעריאלען וועלען בייגעלעגט ווערען צו דער אראבישער פעטיציע צום פעלקערבונד.

די אראבישע יוגענד־פעדעראציע האט אויך נאמינירט א ספעציעלען קאמיטעט, וואס זאל זאמ־לען אינפארמאציעס, וויפיל לאנד האבען יודען אין א״י אבגעקויפט ביי אראבער. די דאזיגע אינפאר־מאציעס וועלען פארגעשטעלט ווערען דער א״י־רעגירונג און אויך דעם פעלקערבונד.

ווי די יודישע טעלעגראפען־אגענטור איז אינפארמירט, וועלען די אראבער אין זייער פע־טיציע צום פעלקערבונד זיך בעמיהען צו בעווייזען, אז אין א״י, עקזיסטירט פאקטיש א גרויסע אר־בייטסלאזיגקייט צווישען דער אראבישער בעפעל־קערונג. דאס זאל זיין דער וויכטיגסטער ארגומענט פאר דער פאדערונג, אבצושטעלען די יודישע איינ־וואנדערונג קיין א״י ביז די ארבייטסלאזיגקייט צווישען די אראבער וועט אינגאנצען פערשווינדען.

די אראבישע עקזעקוטיווע האט בעשלאסען אננעהמען ספעציעלע מאסנאהמען צו העלפען דער א״י־פאליציי אין קאמף געגען דער יודישער אימי־גראציע. די אראבישע יוגענד האט זיך פרייוויליג געשטעלט אין דינסט פון דער גרענעץ־פאליציי און העלפט איהר צו פערהאלטען יודישע אימיגראנטען, וואס בעמיהען זיך אריינצוקומען אין לאנד אויף אן־אומלעגאלען אופן.

ירושלים (יט״א) די אראבישע פרעסע איז ארויס מיט׳ן לאזונג פון א באיקאט־בעוועגונג געגען יודען און יודישע סחורות „אלס איינציגער מיטעל אין קאמף געגען יודישער איינוואנדערונג״.

די אראבישע פרעסע בעמיהט זיך צו בע־ווייזען, אז די וואקסענדע יודישע אינדוסטריע אין א״י איז דורכאויס אבהענגיג פון אראבישען קאנ־סומענט און אויב די אראבער וועלען אויפהערען צו קויפען יודישע סחורות, דאן וועט זיך און מוזען פערקלענערן די יודישע איינוואנדערונג קיין א״י.

אויב דער אראבישער באיקאט זאל דורכ־געהן גוט, דאן וועלען די יודען זיך מעהר נישט פיהלען אין א״י ווי אין לאנד פון מילך און האניג, שרייבט די „על דזשאמעאצל איסלאמיא״. אויב אונזערע אראבער זאלען נאך אויפהערען צו פער־קויפען זייער לאנד צו יודען, דאן וועלען די יודען זיך מוזען זוכען אן׳אנדער היימלאנד״.

אגיטאטארען ווערען איצט ארויסגעשיקט איבער׳ן גאנצען לאנד צווישען די אראבער, אז זיי זאלען אונטער קיינע אומשטענדען מעהר נישט פערקויפען קיין באדען צו יודען. ארימע אראבער, וואס האבען לאנד און מוזען עס פערקויפען, ווערען דורך פערשידענע אראבישע קאמיטעטען איצט גע־שטיצט מיט קליינע הלוואות ביז צו דער צייט, ווען עס וועט געגרינדעט ווערען די אראבישע אגריקולטור־באנק, וועלכע וועט זיך אפגעבען הויפטזעכליך דערמיט, וואס זי וועט נישט דער־לאזען, אז פערארימטע אראבער זאלען זיין גע־צוואונגען צו פערקויפען זייער באדען צו יודען.

פון צפת, בית־שאן, דזשענין, באר־שבע, חברון און אנדערע ערטער ווערט מיטגעטיילט, אז ספעציעלע אראבישע קאמיסיעס פאהרען דארט איצט ארום איבער די אראבישע דערפער און פיהרען א שארפע קאמפאניע געגען יודען, און אגיטירען, אז מען זאל די יודען באיקאטירען. די דאזיגע קאמיסיעס זענען ארגאניזירט דורך דער אראבישער יוגענד־פעדעראציע, וואס האט לעצטענס זיך גענומען אקטיוו פאר אנטי־יודישער אגיטאציע איבער׳ן גאנצען לאנד.

בעקאנטמאכונג.
די פערוואלטונג פון פעראיין „גמילת חסדים״ (גרינער מארק 7) מאכט בע־קאנט, אז דאנערשטאג, ד. 31 מאי 1934, פינקטליך 7 אווענד קומט פאר א אויסערגעוועהנליכע
פערזאמלונג
פון די מיטגלידער אין אייגענעם לאקאל, גרינער מארק 7 מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג: קאסע־בעריכט פאר׳ן יאהר 1/IV 1933–31/III 1934
אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינק־טליך צו ערשיינען. די פערוואלטונג

פאר גאלד,
ביזשוטעריע
און לאמבארד־קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.
עס איז נויטיג א קוואליפיצירטער שטריקער. צו ערפאהרען פאלוד־ניאווא 20, וו. 81. 2227

געגען שווייס פון פיס
דאס בעסטע מיטעל געגען שווייס פון די פיס און אטשיסקעס, גאראנטירט זייט 20 יאהר, צום פרייז פון 20 גר. און 30 גר. איז נאר צו בעקומען ביי די ציישונגס־פערקויפער וועלניאזש, אלט־שטאט 1 צעגעלניאנא 1 און פיעטריקאווער 27, וואהנ. 7. היט אייך פאר נאכמאכונגען.״ אויך א גוט מיטעל געגען וואנצען פרייז 50 גראשען א פלעשעל.

Dr
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראָ־קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 9–8 אוו.

אויערען, נאז און האלז־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z.Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוזעק אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולא־טארישעס פון 11–2 און פון 5–8 אוונט.

אויסגעריבטיוד. געשעפטן אין דייטשלאַנד

געשענדעט מצבות, אונטערגעצינדען א יודיש הויז

פּראַג, 27. (יט"א טעלעגראַפיש) אין קעלן זענען געשענדעט געוואָרן 161 יודישע מצבות און אַרטסוואַלדע זענען אויסגעריבט געוואָרן אַלע יודישע געשעפטן, 1 יודיש הויז איז אונטערגעצונדן געוואָרן. די פּרעסע פּעשווייגט דעם גאַנצן ענין און שרייבט וועגן דעם גאָרנישט.

זיצונג פון דער מאַנדאַטען-קאָמיסיע

וועגן דער פּאַלעסטינער פראַגע

זשענעוו, 27. (יט"א טעלעגראַפיש). מיטוואָך קומט פאָר די זיצונג פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע, די מיטגלידער פון דער קאָמיסיע האָבן באַקומען דעם פּאַלעסטינער באַריכט פאַרן יאָהר 1933. דאָס איז אַ גרויס בוך פון 300 זייטן, אויסערדעם זענען אָנגעקומען פיל פּעטיציעס יודישע און אַראַבישע.

הערבערט סעמיועל אין ארץ-ישראל

ירושלים, 27. (יט"א טעלעגראַפיש) הערבערט סעמיועל איז היינט אָנגעקומען קיין פּאַלעסטינא, אין דער קאָלאָניע נתניה האָט מען איהם געמאַכט א פייערליכע אויפנאַהמע.

אַלוועלטליכער צענטראַל-ראַט פון „אגודת-ישראל"

הויבט זיך אָן אין וואַרשע

וואַרשע, 27. (יט"א טעלעגראַפיש) מאָרגען הויבט זיך אָן אין וואַרשע די סעסיע פון אַלוועלטליכן צענטראַל-ראַט פון „אגודת ישראל", צו דער סעסיע קומען דעלעגאַטן פון דער גאַנצער וועלט.

דזשעמס מאַקדאָנאַלד אין אַמעריקא

ניו-יאָרק, 27. (יט"א טעלעגראַפיש) דער הויך-קאָמיסאַר פאַר ענינים פון די דייטשע פליטים איז אָנגעקומען קיין ניו-יאָרק.

פּערסיען וויל אָפּנעהמען די נאַפט-קוואַלען

ביי די אַמעריקאַנער עקספּלואַטאַטאָרען

לאָנדאָן, 27. (ספּ. טעל.) די „רייטער-אַגענטור" טיילט מיט פון טעהעראַן, אַז דער פּערסישער אויסערן-מיניסטער האָט אין פּאַרלאַמענט ערקלערט, אַז די פּערסישע רעגירונג וועט אַ-ויסטרעטן געגען דעם עקספּלואַטירען די נאַפט-קוואַלען אויף די באַהרריין-אינזלען.

פּערסיען וועט זיך ווענדען צו דער פעלקער-ליגע ווען עז אויסקנעהמען די קאָנצעסיע פון „סטאַנדאַר אָיל קאָמפּאַני".

די קרבנות פון טבריה

וואָס וועט איצט פאַר זיי געטאָן ווערען? — פאָדערונג אַז די א"י-רעגירונג זאָל העלפען אויפבויען די שטאָט. — ועד לאומי וועט געבען סאָציאַלע הילף פאַר די געליטענע פאַמיליעס

ירושלים. (יט"א) פאַר דעם הויך-קאָמיסאַר פון א"י האָט זיך פאָרגעשטעלט א דעלעגאַציע, וועלכע האָט אין נאָמען פון דער מוניציפּאַליטעט פון טבריה אויסגעדריקט איהר פאַרלאַנג, אַז די א"י-רעגירונג זאָל העלפען אויפבויען די חרוב'ע שטאָט און אוועקשטעלען דאָרט א נאָרמאַל לעבען.

די דעלעגאַציע האָט אָנגעוויזען, אַז הערכער טויזענד פּערזאָן וואַלגערען זיך איצט נאָך אַלץ אַרום אין טבריה אָהן א דאַך איבער'ן קאָפּ. און אָהן שום מיטלען צום לעבען. די דעלעגאַציע האָט אויך אונטערשטראָכען, אַז פאַרשידענע קראַנקהייטען קענען זיך אַנטוויקלען צווישען דער באַפעלקערונג אויב די שטאָט וועט נישט געבראַכט ווערען אין אָרדנונג ווי אַמשנעלסטען.

די יודישע קהלה פון טבריה האָט געשיקט א ספּעציעלע דעלעגאַציע קיין ירושלים. די דעלעגאַציע האָט אָפּגעהאַלטען א זיצונג צוזאַמען מיט פאָרשטעהער פון ועד-הלאומי. פון יודישער אגענץ, אגודת-ישראל. און פאָרשטעהער פון די יודישע קהלות אין תל-אביב, ירושלים און חיפה. די דעלעגאַציע האָט אָנגעוויזען, אַז מען מוז אויסאַרבעטן אַן'איינפלוס אויף דער א"י-רעגירונג זי זאָל קומען צו הילף דער געליטענער באַפעלקערונג מיט פאַרשידענע הלוואות, וואָס זאָלען געבען דער באַפעלקערונג די מעגליכקייט צוריק אויפבויען זייער אַרבייטס-ווערקשטעטען.

אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער זיצונג איז באַשלאָסען געוואָרען שיקען קיין טבריה א ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס זאָל גענוי פעסטשטעלען די שאָדענס פון יעדען געליטענעם און צושטעלען די נויטיגע רעקאָמענדאַציעס. דער ועד-הלאומי האָט איבערגענומען אויף זיך די אַרבייט פון אָנפיהרען מיט דער שנעלער סאָציאַלער הילף, און האָט אַרויסגעשיקט קיין טבריה מיט הענריעטא סאָלד, זי זאָל זיך באַקענען אויפ'ן פּלאַץ מיט דער לאַגע און צושטעלען צום ועד-הלאומי א גענויעם באַריכט.

דעם 5 יוני — אַלגעמיינער שטרייק אין שפּאַניען

פּאַריז, 26. (ספּ. טעל.) פון מאַדריד טיילט מען מיט, אַז די רעגירונג האָט באַשלאָסען צו פאַרלענגערן דעם אויסנאַהם-צושטאַנד אויף 30 טאָג.

די דאָזיגע פאַראָרדנונג ווערט מאָטיווירט דערמיט, וואָס דער לאַנדווירטשאַפטס-אַרבייטער-קאָנגרעס האָט אָנגעזאָגט אויף דעם 5-טען יוני אַן אַלגעמיינעם שטרייק.

די רעגירונג האָט באַשלאָסען צו באַקעמפען דעם שטרייק מיט אַלע מיטלען.

ענגלישע קריגס-אינדוסטריע

אַרבייט אין א געוואַלדיגען טעמפּא

לאָנדאָן, 26. (ספּ. טעל.) „דיילי העראַלד" טיילט מיט, אַז די ענגלישע קריגס-אינדוסטריע אַרבייט אין א געוואַלדיגען טעמפּא. די פאַבריק אין שעפילד איז באַשעפטיגט בייטאָג און ביינאַכט ביים אויסאַרבייטען טיילען צו אַעראָפּלאַנען. אין פיל פאַבריקען האָט מען פאַרדאָפּעלט די צאָהל אַרבייטער.

די באַשטעלונגען, וואָס די ענגלישע קריגס-אינדוסטריע האָט דערהאַלטען, באַטרעפען איינציג מיליאָן פונט. די אַקציעס פון די ענגלישע אַעראָפּלאַנען-פירמען זענען געוואַלדיג באַשטיגען.

אַעראָפּלאַן-קאַטאַסטראָפע אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, 26. (ספּ. טעל.) פון לאָנדאָן טיילט מען מיט, אַז אין העמפּשיר, אויפ'ן לופט-פליהער-קאָנגרעס איז פאָרגעקומען אַן'אַנע אַעראָ-קאַטאַסטראָפע.

אין די אויגען פון פּובליקום איז אַרונטערגעפאַלען א מיליטער-אַעראָפּלאַן און זיך אָנגעצינדען. ביידע פליהער — אַנאַפּיציר און אַן'אונטער-אָפיציר זענען דערהרגעט געוואָרען אויפ'ן אָרט. דאָס איז שוין דער 9-טער פאַל מיט מיליטערישע אַעראָפּלאַנען אין לויפענדען יאָהר.

ספּאָרט-באַוועגונג

פאַרוואָס איז עס אַזוי?

אונזער פּוילישער פוסבאַל-ספּאָרט פערלירט בסדר דעם אָנזעהען אין אויסלאַנד. מיר פערשפּילען אין אינטערנאַציאָנאַלע מעטשן נאָכן אַנדערען. מיר האָבן פערשפּילט מיט דייטשלאַנד, וואַרשע האָט פערשפּילט מיט בודאַפּעשט, מיר האָבען פערשפּילט מיט דענעמאַרק און שוועדען, מיר פערלירען בסדר אין פּרעסטיזש.

פאַרוואָס איז עס אַזוי? האָבען מיר דאָך זיך שוין געהאַט איינגעקויפט א נאָמען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער ספּאָרט-וועלט מיט זיין פּוילישען פוסבאָל און איצט פערלירען מיר בסדר. דאָס איז דערפאַר, ווייל מיר האָבען דערלאָזען אַז דער פוסבאַל-ספּאָרט זאָל זיך ענטוויקלען איינגאַנצען נישט נאָרמאַל, מיר האָבען זיך געשעהמט מיטן פּראָפעסיאָנאַליזם און געוואָלט מאַכען דעם אָנשטעל פון אַמאַטאָרען, האָט זיך אויסגעלאָזען אַזוי, אַז די פּראָפעסיאָנאַליסטען זענען געבליבען אַזעלכע און די אַמאַטאָרען זענען געווען בעצאָהלטע פּראָפעסיאָנאַליסטען, האָט זיך נישט געקענט ענטוויקלען נישט דער פּראָפעסיאָנעלער פוסבאַל און נישט דער אַמאַטאָרישער. יעדער אונטערוואַקסענדער פוסבאַל-טאַלענט, אויב מ'האָט נאָר געהערט וועגען איהם אין זיך געריכטעט מיט איהם האָט אָנגעהויבען צו שיקלען צו געלד און מ'האָט אויך געגעבען, האָבען זיך די שפּילער נישט דערהאַלטען אין ווייטערע קלובען. איבערגעגאַנגען פון איין קלוב צום צווייטען און זיך נישט געקענט ענטוויקלען. איז שוין יאָ אימיצער געבליבען אין זיין קלוב איז ער געוואָרען א גאַנצער יחזן, נישט געקומען אויף קיין טרענירונגען און אַזויאַרום איז דערגאַנגען דערצו, אַז די קלובען זענען געוואָרען אָפּהענגיג פון די שפּילער און נישט די שפּילער פון די קלובען, האָט געמוזט אונזער פוסבאַל-ספּאָרט פאַלען.

וואָלט דען נישט גלייכער געווען, ווען מיר זאָלען אין פּוילען די לאַגע אויפקלערען, ווען מיר זאָלען שאַפען א פּראָפעסיאָנעלע ליגע פון איין זייט, וואו די שפּילער זאָלען ווערען באַמת און מ'זאָל מיט זיי קענען דיסציפּלינירען, ווען זיי זאָלען קומען אויף טרענירונגען און ווי אַזוי זיי זאָלען זיך אויפפיהרען און פון דער צווייטער זייט זאָלען מיר האָבען אַמאַטאָרישע קלובען, אין וועלכע ס'וואָלט געווען שפּילער, וועלכע וואָלטען באַדינט דער אידעע פון ספּאָרט און וואָלטען זיך בסדר ענטוויקלט און געגעבען די מעגליכקייט יונגע טאַלענטען זיך אַרויסצואַרבייטען. ביי אַזא לאַגע וואָלט נישט געווען קיין מעגליכקייט, אַז מיר זאָלען פערלירען איין מעטש נאָכן צווייטען און אונזער פּרעסטיזש זאָל בסדר פאַלען.

מיר דאַרפען א טראַכט טון וועגען דעם.

* * *

מייסטערשאַפט פון „א"-קלאַס אין לאָדז

אוניאָן-טורינג — הכח 3:3

דער מעטש פון די דאָזיגע צוויי מאַנשאַפטען אין דער צווייטער רונד האָט באַוויזען, אַז די יודישע מאַנשאַפט פערבעסערט זיך אין דער פאָרם. „הכח" האָט דאָס מאָל פערשטאַנען צו שפּילען מיט דעם געהעריגען טעמפּעראַמענט און חילען צום זיג און האָט געקענט אין פערלויף פון 5 מינוטען שיסען 3 גאָלען דורך פּרעסער, אַראָנאָוויטש און קאָפּלאָוויטש.

ס'הענגט אָבער די אַלטע קללה, וואָס הכח קען נישט אויסהאַלטען ביז'ן סוף און דאַן קומט אויס אָפּצוגעבען דאָס, וואָס איז דערגרייכט געוואָרען אין אָנהויב. אַזוי איז אויך דאָסמאָל געווען. הכח האָט געפיהרט 1:3 און דאַן האָבען די טוריסטען אויסגעגליכען דעם רעזולטאַט. אין דער צווייטער העלפט איז דאָס שפּילען געווען זעהר באַשוואַרט צוליב דעם רעגען.

מכבי — ווימא 1:2

אויך די צווייטע יודישע מאַנשאַפט איז היינט אין דער פאָרם. די מאַנשאַפט קאָנסאָלידירט זיך בסדר, די שפּילער הויבען זיך אָן צו פערשטעהען און מ'דאַרף האָפען, אַז די צווייטע רונדע פון די מייסטערשאַפטס-מעטשען וועט זיין פיל גליקליכער פאַר „מכבי" ווי די ערשטע.

ל.ק.ס. — וו.ה.כ. 0:3

זווידזעוו — ל.ט.ס.ג. 0:1

דער דאָזיגער מעטש איז נישט פערענדיגט געוואָרען צוליב דער אַוואַנטורע, וועלכע איז ענטשטאַנען אויפ'ן פּלאַץ, ביים מאָמענט פון איבעררייסען דעם מעטש איז דער שטאַנד געווען 0:1 פאַר „ווידזעוו".

לייכט-אַטלעטישער מעטש

ביאַליסטאָק — לאָדז 62:66

נעכטען איז אין לאָדז פאָרגעקומען דער לייכט-אַטלעטישער מעטש צווישען דער רעפּרעזענטאַנץ פון ביאַליסטאָק מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פון לאָדז, דער מעטש האָט געזאָלט פאָרקומען סיי אין דער מענער-רעפּרעזענטאַנץ און סיי אין דער פרויען-רעפּרעזענטאַנץ, די ביאַליסטאָקער פרויען-מאַנשאַפט איז אָבער נישט געקומען און צוליב דעם האָבען זיך פערקלענערט די שאַנסען פון לאָדז אויף נצחון, ווייל ס'איז געווען באַקאַנט, אַז די ביאַליסטאָקער לייכט אַטלעטען זענען פיל שטאַרקער ווי די לאָדזער. אַזוי איז אויך געווען, די ביאַליסטאָקער זענען אויך בעטולה'ט געוואָרען ביים פּונקטירען, אַזוי אַז דער רעזולטאַט פון דעם מעטש ענטשפּרעכט נישט דעם פערלויף פון דער פערמעסטונג.

די באַזונדערע רעזולטאַטען זענען פאָלגענדע:

100 מעטער-לויף — לידקע (ביאַליסטאָק). 400 מעטער-לויף — קוכאַרסקי (ביאַליסטאָק). 1500 מעטער-לויף — קוכאַרסקי ביאַליסטאָק, 5000 מעטער-לויף — סטזשאַלקאָווסקי (לאָדז). 4x100 שטאַפעטען-לויף (לאָדז). דיסק-וואַרפען סאָוויצקי (ביאַליסטאָק). שפּיז-וואַרפען — האַקע (ביאַליסטאָק). קויל-וואַרפען — טשמיעלאַ (לאָדז). הויך-שפּרונג — ליקהאָוס (ביאַליסטאָק). שטאַבשפּרונגען — אַנקיעוויטש (לאָדז).

ליגע-מעטשען אין לאַנד

ל. ס. ס. — גאַרבאַרניאַ 1:2

דער ליגע-מעטש איז געפיהרט געוואָרען אין אַן'אַטמאָספערע פון אויפרעגונג און ליידענשאַפט-ליכען קאַמף. גאַרבאַרניאַ איז טעכניש געווען פיל בעסער, אָבער די פערטיידיגונג פון ל.ק.ס. גאַלעקצי און קאַראַשאַק האָבען צונישט געמאַכט אַלע אָנגריפען פון גאַרבאַרניאַ. די טויערען האָבען דערגרייכט מילער און סאַדעאָשעוויטש פאַר ל. ק. ס. און מאַורער פון גאַרבאַרניאַ.

דעם מעטש האָט געפיהרט זעהר שלעכט ה' גלינקאַ פון וואַרשאַ.

ווייסלאַ — פּאָזנאַן 0:2

קראַקאָוויאַ — וואַרטאַ 0:1

פּאָלאָניאַ — שטשעלעץ (שעדלעץ) 0:0

100 קילאָמעטערדיגער ציקליסטען-לויף

אויפ'ן שאָסיי אין קושיוויע איז פאָרגעקומען א 100-קילאָמעטערדיגער שאָסיי-לויף פאַר ציקליסטען אויף דער מייסטערשאַפט פון ל.ק.ס. געזיגט האָט אַדאַרטוס.

טעניס-מעטש

לאָדזער טעניס-קלוב — אוניאָן-טורינג 5:8

קראַוזער זאָל ווערען אייראָפּעאישער מייסטער אין רינג-קאַמף

אויף די רינג-מייסטערשאַפטס-קאַמפען וועגען מייסטער טיטול פון אייראָפּע, וועלכע זענען איצט פאָרגעקומען אין ריגע האָט דער יודישער אַטלעט מאַקס קראַוזער באַזיגט דעם 6 מאָליגען אייראָפּע מייסטער, דעם טשעכישען אַטלעט יוזעף וואַרגאַ.

קראַוזער געהט איצט אָן אַלס דער פאַקטישער קאַנדידאַט פון היי-יאָהריגען מייסטער פון אייראָפּע.

עסטרייך אונטער נאַציסטישען טעראָר

אונאויפהערליכע אויפרייסען און אונטערצינדונגען

די צאָהל טוריסטען אין בייערן פאַלט קאַטאַ־סטראָפאַל, און אין דעם דערנעבענדיגען עסטרייך, בעזונדערס אין טיראָל, האַלט זי אין איין וואַקסען. דער אָרגאַן פון בעריהמטען שטרייכער „דער שטירמער" וועלכער האָט זיך נישט לאַנג אויפגע־שטורעמט די וועלט מיט זיין „ריטואַל־מאָרד"־נומער, דערקלערט דאָס מיט יודישער איבטריגע. שטרייכער רעזונירט אַזוי: הלמאי די יודען ווילען נישט פאָהרען קיין דייטשלאַנד און די קוראָרטען, וואו עס איז דאָך דערלויבט און געוויסע שעה'ן פון טאָג צו געניסען פון בעדער און עס איז זיי ערלויבט אין בעשטימטע ערטער פון די שטעט צו שפּאַצירען, זיי ווילען בעסער פאָהרען אין די טשעכישע און די שווייצאַרישע קוראָרטען, וואו זיי מעגען זיך באָדען וואו די ווילען און שפּאַצירען וואו זיי ווילען.

די אויפפיהרונג פון די אַנגעהעריגע צום „מענ־שען־פאָלק" אין ווירקליך אונגעהערט און גענוג דעם קאָן באַגרייפען נישט בלויז שטרייכער, נאָר אַפילו היטלער אַליין. דערצו נאָך וועט דייטשלאַנד אויס־קומען נישט בלויז פון יודען, און רעוואָלוציע האָבען מיר אין דייטשלאַנד אַ קריזיס אין די קוראָרטען און אין די האָטעלען, וואָס רופט זיך זעהר שווע־רע אויף דער גרויסער מאַסע מענשען וואָס לעבען דערפון די אויסלענדער.

בעזונדערס זענען די נאַציס אויפגערעגט אויף די עסטרייכער, וועלכע זענען אין דעם געביט די סאַמע ערנסטע קאָנקורענטען פון די דייטשען. דער „אַנגריף" פון געבעלסן האָט אין אַ אַנפאַל פון כעס פאָרגעלייגט מען זאָל איינגאַנצען פערווערען פון דייטשלאַנד צו פאָהרען קיין עסטרייך. דאָס זאָל זיין די שטראָף פאַר דער קאָנקורענץ. און דער ספּעציאַליסט אין דער עסטרייכישער פראַגע, האַ־ביכט האָט אין אַ רעדע געדראָהט שוין נישט צו טע־ראָריסטישע אַקטען בעגען די שולדיגע אין אַנטי־דייטשען בויקאָט.

אָפּען האָבען נישט געהאָלפען, נישט האַביכט די טעראָריסטקייט, צו פאָדערען טעראָריסטישע אַקטען גע־געען עסטרייך, אַבער עס איז פאַר קיינעם נישט קיין סוד, אַז אין געהיים ווערען אין בייערן פּראַמירט קאַמפף־גרופּעס וועלכע ווערען דערנאָך געשיקט קיין עסטרייך אנצופיהרען מיט דער אַקציע געגען עסטרייך דורך טעראָריסטישע אופנים. עס איז פעסט־געשטעלט געוואָרען אַז די הויפט־אויפגאַבע פון די דאָזיגע אַסטיילונגען איז קאַליע צו מאַכען די באַהן־ליניעס, איינאָרדנען אויפרייסען און אַנדערע טעראָ־ריסטישע אַקטען און דורכדעם אָפּשרעקען די טו־ריסטען, וואָס פערנעהמען זיך צו פאָהרען קיין עסט־רייך.

מיט עטליכע טעג צוריק איז איינגעאָרדנט גע־וואָרען אַ „גענעראַל רעפּעטיציע", די איז אַדורך מיט גרויס טומעל און בוכשטעבליכען זין פון וואָרט, אין זעקס פונקטען אויף אַלע ליניעס, וואָס פיהרען קיין טיראָל זענען איינגעאָרדנט געוואָרען באַהן־אויפרייסען און בריקען־אויפרייסען, אין זעלביגען טאָג, אין דערזעלבער שעה, פונקט ווי לויט אַ סיגנאַל פון אַ רעזשיסער, מיט עטליכע שעה איידער טוריזמוס מענשען האָבען זיך פערנומען צו פאָהרען אין די אַרומיגע געגענדען פון ווינען זענען פאַר־געקומען אויפרייסען.

דער אויפטו איז אַ באַמה טיראָלער־אַבער: אַב־גאַנגען שרעק אויף די אַלע, וועלכע פערנעהמען זיך צו פאָהרען מיט די עסטרייכישע באַהנען און ביי אויסלענדישע טוריסטען אָפּקנעהמען איינגאַנצען דעם חשק צו פאָהרען קיין עסטרייך, ווייל דאָרט ריזיקירט מען אויף יעדען שריט מיטן לעבען.

אויף דער מזרח־ליניע, וואָס פיהרט קיין וויען אונגעפעהר אַ שעה ווייט פון דער שטאָט, האָבען די אונטערנעהמער אויפגעריסען עטליכע אין דרייסיג מעטער באַהן־ליניע, הערביי איז איבערגעריסען גע־וואָרען די טעלעגראַף־ליניע. אין אַנ'אַנדער אָרט אויף דערזעלבער ליניע איז געמאַכט געוואָרען אַ פרוב איבערצורייסען אַ בריק, אַבער אָהן ערפאָלג: עס איז די פערברעכער געלונגען בלויז קאַליע צו מאַכען די בריק און אָפּשטעלען די בעוועגונג אויף פינף שעה צייט.

אונגעפעהר עהנליכע אויפרייסען זענען פאַר־געקומען אויף דער מערב־ליניע און אויף דער דרום ליניע. עס איז אויפגעריסען געוואָרען אויך די טראַמוואַי־ליניע. וואָס פערבינדט וויען מיט באַדען, אומעטום זענען אויסגעריסען געוואָרען די שינעס, עס זענען קאַליע געמאַכט געוואָרען די בריקען, די ליניעס פון טעלעפאָן און טעלעגראַף, אויב עס זע־נען נישט געווען קיין מענשליכע קרבנות, האָט מען דאָס צום ווייניגסטען צו פערדאַנקען די נאַציס: זיי האָבען אויסגעצייכענט געוואוסט, אַז די צוגען, בע־זונדערס אין די חגאות־טעג, צירקולירען אויך ביי־נאַכט אַזוי אַז אַ צוג האָט געקאָנט לייכט אַראָפּ פון די שינעס און ברענגען פיל מענשליכע קרבנות. עס איז מעגליך, אַז אין זייער אויסרעכענונג איז טאַ־קע געלעגען אַרויסצורופען עפּעס אַנ'אַנשטענדיגע באַהן־קאַטאַסטראָפע: ממש בפשך, אויב שוין שרע־קען און טעראָריזירען, זאָל זיין געשראָקען!

די אָפיציעלע קאָמוניקאַטען פון דער רעגירונג האָבען ווייניג דערציילט ווענען אַלעמדינג וואָס עס טוט זיך אָפּ אויף די באַהן־ליניעס: ווען די בעפעל קערונג וואָלט געוואויר געוואָרען דעם אמת דאַן וואָל טען זיך געפינען ווייניג בעלנים וואָס זאָלען וועלען פערייבפאַלען אין אַ קאַטאַסטראָפע. ראַדיאָ און די בלעטער האָבען גאָר געשריבען און דערציילט ווע־נען נישט געלונגענע פּרובען פון די נאַציס קאַ־ליע צו מאַכען און עטליכע ערטער די ליניעס, ערשט שפּעטער האָט דער ראַדיאָ מיטגעטיילט דעם גאַנצען אמת.

אין גאַנצער רייהע פונקטען האָט מען גע־מוזט אַרויסשיקען ספּעציעלע רעמאָנט־צוגען אויף צוריקצומאַכען די ליניעס און די בריקען, צו דער זאַך האָט זיך געגומען פּאָליציי און מיליטער. ביז איצט האָט מען קיינעם נישט געכאַפּט, הגם עס זע־נען בעשטימט געוואָרען גרויסע פּרעמיעס, מסתם זע־נען די פערברעכער אַנטלאָפען קיין דייטשלאַנד.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די אויפרייסען און אַטענ־טאַטען ווערט אין עסטרייך, צוריק איינגעפיהרט טויט־שטראָף. לויט דער אַלטער קאָנסטיטוציע איז טויט־שטראָף אָפּגעשאַפט געוואָרען אין עסטרייך. די ביי־פאַשיסטישע קאָנסטיטוציע שווייגט איינגאַנצען וועגען טויט־שטראָף וועלכע קאָן אייגעפיהרט ווערען אויפן סמך פון אַ געוועהנליכען געזעץ.

און די אַטענטאַטען הערען נישט אויף. עס איז איז זאַלצבורג אויף א געהיימען אופן, אַהן קיין שום ספק פון דערזעלבער נאַציסטישע האַנד, אונטער־געצונ־דען געוואָרען דאָס בעריהמטע זאַלצבורגער שולשפיל הויז און יעדען טאָג ברענגען די בלעטער ידיעות וועגען אַלץ נייע טעראָריסטישע אויפרייסען און אונטערצינדונגען. די בערלינער און די מינכענער צענטראַלעס ווילען דורך טעראָר אַריבערגעבען די מאַכט פאַר זיי נויטיגע מהומה קיין עסטרייך. (נס.)

דער רייכסטער מענש אין דער וועלט

וועלכער קומט צו פאָהרען קיין לאָנדאָן

קיין לאָנדאָן דאַרף אין אַ געוויסער צייט אַרום קומען דער מאַהאַראַדושא פון הײדעראַבאַד וועלכער ווערט גערעכענט פאַר'ן רייכסטען מענש אין דער וועלט. אַ ספּעציעלער דאַמפּער וועט איהם און זיין סוויטע ברענגען קיין לאָנדאָן. ווי עס בע־הויפּט די ענגלישע פּרעסע איז דער מאַהאַראַדושא פון הײדעראַבאַד דער קולטורעלסטער צווישען די אינדישע הערשער. ער וויל אין ענגלאַנד זיך בעקענען מיט די נייעסטע לאַנדווירטשאַפטליכע און טעקסטיל־מאַשינען.

דער אינדישער מאַגנאַט פערדינט נישט ווייניגער ווי אַ פונט אַ מינוט. די פאַנטאַסטישע מעשיות פון טויזענט און איין נאַכט ווערען בלאַס אַנטקעגען דעם, וואָס עס ווערט דערציילט וועגען זיין רייכקייט. ער שטאַמט פון די בעריהמטע גאָלד גרובען־בעגענדען, וועלכע געהערען צו די מערק־ווירדיגסטע ערטער אין אינדיען.

דער מאַהאַראַדושא לאָזט זיך אין וועג אַריין שטענדיג מיט אַ סוויטע, וועלכע בעשטייט נישט ווייניגער פון דרייהונדערט מענשען. פון זיין מלוכה האָט ער אַנ'איינקונפט פון 6,500,000 פונט אַ יאָהר. אין דעם אוצר זייגען, וואָס ווערט טאָג און נאַכט שטרענג בעוואַכט, געפינען זיך הונדער־טער גאָלדענע גרויסע חפצים, גאַנצע פּיראַמידען מיט די טייערסטע איידעל־שטיינער, שמאַראַגדען, רובינען, דימענטען. אין זיינע צימערן געפינט זיך מעבעל פון ריינעם גאָלד, זיינע קאָסטען זענען אויך פון ריינעם גאָלד און בעצירט מיט טייערע שטיינער.

די בעפעלקערונג פון דער מלוכה, וועלכע איז אונטערגעוואָרפען דעם מאַהאַראַדושא, בעשטייט פון פיר מיליאָן מענשען. זיין מלוכה איז אין שטח דאָפּעלט אַזוי גרויס ווי ענגלאַנד און שאָטלאַנד, און נישט קוקענדיג דערויף, לעבט ער שפּאָרזאַ־מער ווי מאַנכער בעאַמטער פון זיין רעגירונג. ער ערלויבט זיך נישט צו קויפען קיין טייערע אויטאָ־מאָבילען, איינצואָרדנען קאָסטבאַרע פעסטליכקיי־טען, וועגען פערשווענדונגען איז ביי איהם קיין רייד נישטאָ. איידער אַנ'אַנצוג אָדער אַ פּאָר שיך ווערען בעזייטיגט פון זיין גאַרדעראָבע, ווערען זיי דורך איהם נאָכאַמאָל אָנגעמאָסטען, כדי זיך צו איבערצייגען, צי זיי טויגען שוין מעהר נישט צום טראָגען, ווען דער אַנצוג אָדער די שיך קאָנען נאָך אויסגעבעסערט און אויסגעפוצט ווערען, דאַן ווע־רען זיי נישט בעזייטיגט.

זיין זוהן מוז אויסקומען בלויז מיט דעם געלד, וואָס ער האָט אַלס זיין אָפיציעלע איינ־קונפט. זיין פאָטער אינטערעסירט זיך פון צייט צו צייט צו וויסען אויף וואָס ער האָט אויסגע־געבען זיין געלד. ווען אַבער עס האַנדעלט זיך וועגען אַ וויכטיגער זאַך, וועגען אַ פילאַנטראָפּישער אונטערנעהמונג, דאַן שטייט דער פירסט אויפ'ן ערשטען אָרט און בעטייליגט זיך שטענדיג מיט זעהר גרויסע סומעס. נישט לאַנג האָט ער אַסיג־נירט 35 טויזענד פונט אויף צו בויען אַ מעטשעט אין לאָנדאָן, אַלס בעאַמטע דינען ביי איהם די בעסטע און געבילדעטסטע מענשען פון לאַנד און בעקומען פון איהם זעהר גרויסע בעלוינונגען. דאַגעגען איז בעוואוסט, אז בעת באַנקעטען, וועלכע ער אָרדענט איין, ווייזט ער אַליין אָן די דינער, וועלכע געסט מען דאַרף דערלאַנגען שאַמפּאַניער וויין און וועלכע געוועהנליכען וויין.

דער מאַהאַראַדושא האָט אַ ריזיגען אוצר פון זילבער, וואָס ווערט אויסבעהאַלטען אין אַ הייל אונטער דער ערד. דערנעבען געפינט זיך א קעלער, אין וועלכען עס ליגט זיך אַנ'אוצר מיט גאָלד. נישט קוקענדיג דערויף, איז אין זיין לאַנד נישט אנערקענט די גאָלד וואַלוטע.

אין דעלהי געפינט זיך אַ גרויסער פּאַלאַץ פון מאַהאַראַדושא. ווען ער קומט אָן אין דער שטאָט, ווערט ער אויפגענומען מיט אַ סאַלוועַ פון 21 האַרמאַטען שאָסען. און עס ווארטען אויף איהם אין פּראַכט־מונדירען הונדערטער אָפיצירען.

דער מאַהאַראַדושא פון הײדעראַבאַד איז איצט אַלט 47 יאָהר. ער האָט חתונה געהאַט אין יאָהר 1906.

רייזע־נאָטיצען פון בירא־בידזשאַן

געצייכענט פון וויצע־פּרעזידענט פון ענגלישע לאָרדען־הויז לאָרד מאַרליי

דאָס שטיק לאַנד, וואָס הייבט זיך אָן ביים צפון'דיגען ברעג פון טייך אַמור טראָגט דעם נאָ־מען „בירא־בידזשאַן". די קליינע הויפּטשטאָט און באַהן־סטאַציע פון דער דאָזיגער בעגענד, וואָס האָט פריהער געהייסען „טיכאָנקאַיאַ", טראָגט איצט אויך דעם נאָמען פון דעם גאַנצען געביט „בירא־בידזשאַן". די דאָזיגע שטאָט איז אַ שפּו־ציגע און איז שלעכט געבויט. פון 5 ביז 6 טוי־זענד איינוואוינער וואוינען דאָרט איצט. די היי־זער זענען הילצערנע, די גאַסען זענען נישט ברוי־קירט און ביי אַ מיאוס וועטער פּאַהלט אין שטאָט קיין בלאָטע נישט אויס. דאָ נישט לאַנג אַבער איז געשאַפען געוואָרען אַ סאָוויעט, וואָס האָט שוין בעוויזען אויסצואַרבייטען אַ ברייטען בוי־פּלאַן פאַר דער שטאָט. ביי היינטיגען טאָג איז שוין דאָרט פאַרהאַן אַ דהיבש ביסעל נייע מאָ־דערנע הייזער, און אַ גרויסער מויערנער בנין פאַרן סאָוויעט. אַ נייער שפּיטאַל איז דאָרט איצט אויך פערטיג געוואָרען. אַפילו אַ האָטעל ווערט איצט נישט ווייט פון וואָקזאַל געבויט. אַט דער דאָזיגער געביט איז דאָס פּראָקלאַמירט געוואָרען אַלס יודישע אויטאָנאָמע געגענט און מיט דער צייט זאָל ער פערוואַנדעלט ווערען אין אַ יודי־שער רעפּובליק.

די ערשטע נייע איבערוואַנדערער זענען דאָרט אָנגעקומען אין יאָהר 1928. דעמאָלט זע־נען נאָך אין בירא־בידזשאַן קיין שאָסען אויף קיין רפואה נישט געווען, די גאַנצע געגענט איז בעוועען פערזונקען אין בלאָטע און אין זומפּען. נאָר איין דאָרף האָט דאָרט עקזיסטירט. די ערשטע עולים זענען געווען 6 פּוילישע יודען און 26 רו־סישע. די ערשטע צייט האָבען זיי געוואוינט אין ביידלעך. נישט אַלע האָבען אויסגעהאַלטען די שווערע בעדינגונגען און אַ גרויסער פּראָצענט פון זיי האָט דעזערטירט. די גרעסטע צאָהל איז אַבער פערבליבען און וואוינט נאָך עד היום אין בירא־בידזשאַן. די גרעסטע פּלאָג איז אין אָנהויב גע־ווען די „מאַשקאַ", אַזאַ מין פליג וואָס ווידמעט זיך אין זומפּיגע געגענטען. ס'איז נאָך גוט, וואָס די דאָזיגע פליג איז נישט קיין טרעגערין פון בא־צילען — און רופט קיין קראַנקהייטען נישט אַרויס אַבער שטעכען טוט זי, און דאָס איז גאַרנישט פון די אַנגענעהמע זאַכען. עס האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען, אַז די „מאַשקאַ" פערשווינדט ווי נאָר דער באָדען ווערט בעאַרבייט און די זומפּען ווערען אויסגעטרוקענט. ביי היינטיגען טאָג איז די דאָזיגע פליג אין די ישובים און אויף די בע־אַרבייטע פעלדער טאַקע שוין אַ זעלטענע דער־שיינונג.

דער טייך בירא פערמאָגט אַ בריק פון אַנ־איינענאַרטיגער קאָנסטרוקציע. אויסגעבויט איז די בריק געוואָרען אין אַ משך פון 9 חדשים. זי האַלט 500 מעטער די לענג און איז אַזוי סטאַביל, אַז ער האָט נישט וואָס מורא צו האָבען פאַר דער משא פון גרויסע טראַקטאָרען און שווערע מאַשי־נען. אַ דאַנק זיינע מיט אייזען בעשלאָגענע הויפּט־שטיצער קאָן ער אויך אָפּשלאָגען די אַטאַקע פון די גרעסטע אייז־קריעס. ביז נישט לאַנג האָט זיך אויף דעם אָרט געפינען אַ שוואַכינקער הענג־בריק, וואָס פלעגט גאָר־אָפט דאַרפען פונאַנדערגענומען ווערען.

מיר זענען מיט אונזער אויטאָמאָביל געפאָה־רען אַנ'ערך 80 קילאָמעטער אויף אויסגעצייכענטע שאָסען. ווען־נישט־ווען נאָר איז אונז אויסגעקומען צו פאָהרען אויף אַ נישט ברוקירטען וועג. אפילו מיט אונזער משא־אויטאָמאָביל האָט זיך אונז איינ־געגעבען איינצוהאַלטען די דורכשניטליכע געשווינד־קייט פון 50 קילאָמעטער אַ שעה. די בירא־ביד־זשאַנער לאַנדשאַפט איז זעהר אַ שעהנע. פרוכט־באַרע טאָלען, גרינע בערגלעך, סאָסנעס, בעריאָ־זעס און אַנדערע ביימער געפינען זיך אין בירא־בידזשאַן לרוב. לענג־אויס דער באַהן־ליניע האָט מען געפונען קויהלען. אין בירא־בידזשאַנער באָ־דען איז אויך פאַרהאַן אייזען. די בעפעלקערונג האַלט זיך זעהר שטאַלץ, וואָס זי האָט שוין בעווי־זען אויפצוטון.

אין וואַלדהיים האָבען מיר זיך בעקענט מיט דער דאָרטיגער וויסענשאַפטליכער בעראַטערין, נאָך גאָר אַ יונגע פרוי, וואָס האָט ערשט מיט אַנ־אַכט מאָנאַטען צוריק איבערגעוואַנדערט אין וואַלד־היים. בעקומען איז זי פון אַדעס, וואו זי האָט געהאַט שטודירט. מיר האָבען זיך אויך בעקענט מיט'ן לעהרער און פאָרזיצער פון אָרטיגען קאָל־ווירט (מושניק הייסט ער), אַנ'איבעליגענטער 28־יעהריגער יונגערמאַן.

וואַלדהיים צעהלט 150 פאַמיליעס (אין 1927 נאָר 40 פאַמיליעס). אַ קימאַ־לן פון 600 נפשות. 50 קינדער זענען אין זויג־היים, 50 אין קינדער־גאָרטען און 150 אין שול. 8 לעהרער זענען פאַר־האַן אין וואַלדהיים. די לימודים קומען פאָר פאַר־מיטאָג פון 9 ביז 12. די קינדער פרישטיקען אין שול גופא.

דער קינדער־גאָרטען פערמאָגט אַ פיין הויז און אַנ'אייגענעם שפּיל־פּלאַץ, אַ וואַש־חדר מיט פליסענדיג וואַסער און אַ זעהר זויבערע עס־שטוב, די מוסעלין־ראַהמען ביי די פענסטער שיצען די שטוב פון פליגען. אין קינדער־גאָרטען זענען דאָ דריי לעהרערס. יעטוועדעס קינד מוז זיך אַליין בעדינען, האָט זיך זיין אייגענעם האַנטוך, זיין אייגענעם טעלער און זיינע אייגענע מעסער־גאָפּעל. אַ קליין וואַרשטאַטעל מיט קליינע זעגען, העמער־לעך, הובלען און"ו פאַר קינדער פון דריי ביז פיר יאָהר איז דאָרט אויך פאַרהאַן.

מיר האָבען בעזוכט די זויגהיים. אַ פיינליכע זויבערקייט הערשט אין יעטוועדער ווינקעל. די פענסטער זענען פערהאַנגען מיט מוסאַלין־פאַרהאַנגען, וואָס לאָזען קיין פליגען נישט אַדורך. דאַן האָבען מיר בעקוקט פערשידענע צוויי־צימערדיגע דירות, וואו די מיטגלידער פון קאָלווירט לעבען. יעדע דירה האָט אַ וועראַנדע. די קלאָזעטען זענען אַבער אין אַ שלעכטען צושטאַנד.

אין דאָרף וואַלדהיים איז אויך פאַרהאַן אַ טעלעפאָן, אַ פּאָסטאַמט (טעגליך ווערען די בריף אַרויסגענומען), אַ משא־אויטאָ פון אַנדערטהאַלבען טאָן (אַ מתנה) און פיר טראַקטאָרען. מיר האָבען אויך געזעהן אַנ'איינגאָרנדיג הויז. אין וועלכען

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

ניער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניער פאלקסבלאט

מאנטאג
יד
28
סיון תרצד

מאי

זון-אויפגאנג 3.26
זון-אונטערגאנג 7.41

פאבאר פון יאהרגאנג 1913

היינט, מאנטאג, דעם 28 ה. י. 8 אין דערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומער 1 (פיעטרקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

I L

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (פיעטרקאווער 89) קווער-אפיצינע, צווייטער שטאק, די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 7-טען קאמיסאריאט מיט די נאמען-אותיות:

Sz W Y Z Ź Ż

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 פיעטרקאווער 165) די פאבאראוועס פון דעם יאהרגאנג 1912, קאט. B און וואוינען אויפ'ן שטח פון 12-טען און 14-טען קאמיסאריאט אויף אלע אותיות.

מארגען, דינסטאג, דעם 29-טען מאי ה. י. 8 אין דערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומ. 1 (פיעטריקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

K

פאר דער פאבאר = קאמיסיע, נומער 2 (פיעטריקאווער 89) קווער-אפיצינע, צווייטער שטאק, די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 10-טען קאמיסאריאט מיט די אנפאנג-אותיות:

פון A ביז L איינשליסליך

פאר דער פאבאר = קאמיסיע נומער 3 (פיעטריקאווער 165) די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1911, קאט. B און וואוינען אויפ'ן שטח פון 1-טען, 4-טען און 6-טען קאמיסאריאטען אויף אלע אותיות:

די פאבאראוועס דארפען האבען ביי זיך א פערזענליכען דאקומענט, אדער אנ'אוטענטיש-קייט-שיין מיט א פאטאגראפיע, א רעגיסטראציע-שיין, אנ'אדראטשעניע-קארטע, א שול-שיין און א פאך-בעשטעטיגונג.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 9), ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעטריק. 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

7-קלאסיגע שולע און פרעבעלשולע
קאצענעלזאן-נאחומאוו

אין די איינציגע, שולע וועלכע פאראייניגט צוויי וועלטען — די מאדערנע שול פון היינטיגען טאג מיט דער רעליגיעזער אמאליגער שולע.

די למודי-קודש אין דער העברע-אישער שפראך שטעהען אין דער שולע אויף דער העכסטער מדרגה. די אונטעריכטס-שפראך אין שולע איז פויליש. לויט'ן פראגראם פון די רעגירונגס-שולען ווערען אנגענומען שילער אין אלע 7 קלאסער קינדער ביז 7 יאהר ווערען אנגענומען אין פאשול און אין דער מוסטערהאפטער פרעבלשולע

נייע צירקולארען

דאקומענטען פון רוסלאנד

אין לעצטען צירקולאר צו די וואיעוואדעס שטעלט דאס איגערן־מ. ב. סע'ריום אין הסכם מיט'ן אויסערן מיניסטעריום איין א נייע פראצעדור און טאקסע בנוגע ארויספאדערען פון רוסלאנד דאקומענטען.

אין בעטראכט קומען אלזא: דאקומענטען וועגען ציוויל־שטאנד (מעטריקעס, חתונה־אקטען, א. א. וו.), שול־צייגענישען, פלעניפאטענציעס.

פאר אויסזוכען א דאקומענט וועגען ציוויל־שטאנד ווערט גענומען אנ'אפצאהל אין דער הויך פון 45 זל.; פאר א שול־צייגעניש, ווי אויך פאר א דאקומענט, וואס האט א פערמעגענס כאראקטער ווערט גענומען 100 זל.: פאר א בעפולמעכטיגונג — 90 זל.

די טאקסע בעמט אויך שוין אריום די קאסטען פאר דער בעשטעטיגונג (לעגאליזאציע).

וואס שייך אויסזוכען פערלוירענע פערזאנען אויפ'ן שטח פון רוסלאנד ווערט גענומען פאר דער טרחה 32 זל.

מיט בקשות וועגען אויסזוכען דאקומענטען דארף מען זיך ווענדען דירעקט צו די בעטרעפענדע פוילישע קאנסולאטען אין רוסלאנד. די בקשות דארפען ווערען צוגעשיקט אין רעקאמענדירטע (פארלעצאנע) בריף, דאגעגען דאס געלד מוז אריבערגעשיקט ווערען צו די קאנסולאטען אין וואר־בריף.

אויב דעם געפאדערטען דאקומענט איז נישט מעגליך אויסצוזוכען, בעקומט דער אבזענדער צוריק דאס געלד.

די פעטענטען, וועלכע שטעלען צו אנ'ארבייט־צייגעניש, ווערען בעפרייט פון אפצאהל.

אין פאל, ווען ס'האנדעלט זיך ווע ען אנ'אינוואליד, וועלכע דארף פון רוסלאנד א־ויספאדערען א צייגעניש, אז זיין קערפערליכע צושעדיגונג איז א פועל יוצא פון מיליטער־דינסט בכדי אויף דעם סמך צו קענען בעקומען רענטע, ווערט פאר אויסזוכען אזא דאקומענט, לעגאליזירען און איבערשיקען נישט גענומען קיין שום אפצאהל.

היינט—אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון „טאז"

היינט 9 א זייגער אין אווענד וועט אין לאקאל פון „טאז" ציגעל-גאס 14 פארקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער. אויף דער פערזאמלונג וועלען געוועהלט ווערען דעלעגאטען צום צוזאמענפאהר פון די „טאז"-אפטיילונגען אין ווארשא און די פראגען, וואס זענען פערבונדען מיט'ן צוזאמענפאהר.

דער צוזאמענפאהר אין ווארשא וועט פארקומען דעם 9. און 10. יוני.

דעם 1 יוני עפענט זיך
דער שטאטישער זומער-טעאטער אין סטאשיץ-פארק

(2) דעם 31 מאי ענדיגט זיך דער קאלעקטיווער אורלויב פון די ארטיסטען פון שטאטישען טעאטער, וועלכע וועלען אנהויבען שפילען דעם 1 יוני גלייכצייטיג אינם „סקאלא"-טעאטער און אינם זומער-טעאטער, אין סטאשיץ-פארק.

יודען געדענקט!
היטלערישע באנדעס פייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד
אייער געוועהר געגען זיי איז באיקאט אויף סחורות פון דייטשלאנד!

א געפעהרליכער שפרונג
פון א גנב, וואס מ'האט געבראכט משפטן אין געריכט

(2) דעם פארינען שבת האט מען אינ'ם פאביאניצער שטאטישען געריכט געבראכט פון א לאדזער טורמע דעם בעקאנטען גנב, מאריאן ווישניעווסקי.

משמעות, אז ער האט מורא געהאט פאר'ן פסק, וואס ער וועט דארט בעקומען, ווארום ער איז צוגעלאפען צום פענסטער פון געריכט-זאל, וואס געפינט זיך אויפ'ן ערשטען שטאק און איז אראפגעשפרונגען אין דרויסען.

דער שפרונג אבער איז געווען א זעהר שלים מזל'דיגער, און ער האט זיך צובראכען דעם חוט השדרה.

אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

איבערגעפאהרען א יודיש מיידעלע

(א) אויף זגערזשער גאס, נעבען נומער 17 האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען די 12-יאהריגע שרה'לע בלומבערג (פון פאדזשעטשנא 13).

צו דעם שטארק צוקאליעטשעטען קינד איז ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע.

א חשוב'ער גאסט אין לאדז

די טעג קומט פון ארץ-ישראל קיין לאדז א חשוב'ער גאסט, איינער פון די בעסטע קענער פון דער פלאנטאציע-ווירטשאפט אין א"י ה' אינזשיניער שמחה שווארץ, א זוהן פון בעקאנטען נאציאנאלען עסקן ה' ישכר שווארץ פון זגיערזש.

אינזשינער שווארץ קומט אייגענטליך מיט א בעזוך צו זיינע עלטערן. גלייכצייטיג אבער וועט ער אלס בעפולמעכטיגטער פון בארון ראטשילד, לארד מעלטשעט און אנדערע גרויסע לאנד- און פרדסים-בעזיצער אין ארץ-ישראל זעהען קומען אין פערבינדונג מיט איינצעלנע פערזאנען אדער געזעלשאפטען, וועלכע האבען בדעה צו קויפען לאנד אין א"י אויף צו פלאנצען פרדסים. צו דעם צוועק וועט ער אפהאלטען איניגע קאנפערענצען מיט די פאראינטערעסירטע פערזאנען און גרופעס, אויף וועלכע ער וועט זיי געבען די גענויעסטע אינפאר מאציעס און אויפקלערונגען איבער אלע פראגען וועגען לאנד-קויף און פרדסים-פלאנצונגען אין א"י.

ווי מיר דערוויסען זיך, האבען די לאדזער ציוניסטישע קרייזען בדעה איינצולאדען ה' אינזש. שווארץ אויף א פאר פארלעזונגען, אין וועלכע דער אויסגעצייכענטער קענער פון א"י וועט געבען א גענוי בילד איבער די פאליטישע און ווירטשאפטליכע לאגע פון ישוב.

זונטאגדיגע „מעסמאטענס"

● די פאגאטאוויע האט נעכטען געהאט אנ'ארבייט „צוזאמענצוקלעבען" א גאנצע רייהע ריטליכע פארשוינען, וואס האבען זיך, בעת די בראנפען-בעטראפטע זונטאג-סעודות, צווישען זיך שטארק צווערטעלט און צובוצקעט.

— אזוי האט זי ערטיילט ערשטע הילף:

אויף ראקיטשינער 127 — יאן פאלעצקי (פון גראניטשנא 23), יאן לעוואנדאווסקי (פון באטאריגא 34), קאזשימיעזש מאפלישעווסקי (פון ראקיטשינער 42).

אויף יאקובא 13), וולאדיסלאוו יאניאק (פון גלאוואצקיעגא 14).

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג.
עפעקטיוועלע בעהאנדלונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 5–8 אווענד

דאס געריכט וועט דארפען פסקענען א קדושין-פראגע
(א סענסאציאנעלע אנקלאגע)

אין היגען שטעטישען געריכט איז אריינגעפלאסען אנ'אנקלאגע פון א מיידעל געגען א יונגענמאן, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין שאנטאזש.

דער ענין שטעלט זיך אזוי פאר:

צום היגען סוחר ב. ש. האט זיך אריינגעצויגען אלס סובלאקאטאר א געוויסער יונגערמאן נ. פ. דער דערמאנטער נ. פ. איז אנ'ארענטליכער און פרומער בחור און דעריבער א גוטער פערדינער און נישט קיין ארימאן. האט ער גלייך געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער פאמיליע, ביי וועלכער ר'האט געוואוינט. מ'האט איהם מקרב געווען און טראקטירט ווי א בן-בית.

ווי ס'פיהרט זיך אין אזעלכע פאלען האבען באלד די בעלי-בתים פון דער דירה געזעהען אין איהם א בעשערטען פאר דער עלטערער טאכטער. דער בחור האט אבער געווארפען אנ'אויג אויף דער יונגערער. אויף די לעצטע איז צו איהם נישט געבליבען גלייכגילטיג. צווישען פארל האט זיך אנגעהויבען צו וועבען א שטילע ליבע.

די ליבע פון פארל איז מיט דער צייט אזוי ווייט אוועק, אז די סביבה האט זיי שוין אנגעהויבען צו קרעמפירען. דער בחור האט דעריבער געדינגען אין ערגיץ א צימער, וואו דאס פארל האט אומגעשטערט פערבראכט כמעט יעדען טאג עטליכע פרייע אווענד-שעה'ן. אין דער זעלבער צייט האט דאס פארל זיך דערקלערט פאר מאן און ווייב און אנגעהויבען צו לעבען און זיך אויפצופיהרען ווי א פארפאלק (דער בחור האט גענומען דאווענען אין א טלית און דאס מיידעל איז געגאנגען טבילה).

שווער צו זאגען, צי איהרע עלטערן האבען געוואוסט, ווי ווייט זייערע פרהעלטנישען זענען שוין דערגאנגען, זיי איז אבער געווען אויסגעצייכענט בעקאנט, אז דאס פארל ליבט זיך, אז דער בחור האלט זי אויס און לייגט אויף איהר א סך געלד, פונדעסטוועגען האבען זיי זיך נישט אריינגעמישט אין זייערע בעציהונגען. פערקעהרט, זיי האבען נאך ארויסגעוויזען א געוויסע צופרידענהייט, איבערגעגעבנס און אפשר אויך דערפאר, ווייל דער אלטער ד. ש. אליין האט אויך פון צייט צו צייט גענומען ביי נ. פ. גרעסערע גמלת חסדים'לעך און זיי פערגעסען אפצוגעבען.

די לאגע האט אזוי געדויערט, כל זמן די עלטערע טאכטער האט נישט חתונה געהאט, ווען ס'איז אנגעקומען די רייה צו דער יונגערער. האט נ. פ. געהאט דורך דער צייט דערוויילט פערלוירען זיין פרנסה און דאס גאנצע אפגעשפארטע געלד, דאן האט דאס כלה-מיידעל דערקלערט נ. פ. אז זי האט שוין זיין ליבע גענוג, אז ס'הייבט איהר גארנישט אן איינצופאלען מיט איהם זיך לעבענסלענגליך צו פערבינדען און אז מיט איהר שיינקייט, ביסעל געלד און הערליכען אויסשטייער, קאן זי טון א לייטישערן און פעטערן שידוך.

אנ'ענטוישטער האט זיך נ. פ. געוואנדען צו א רב און אויפגעפאדערט ב. ש.'ס טאכטער, אז זי זאל מיט איהם קומען וואוינען, אדער אפ'גט'ן איהם, ווייל ער האלט זיך פאר איהר כשר'ער מאן היות ער האט זי מקדש געווען בביאה. די אויפגעפאדערטע לייקענט אבער אין איהרע בעציהונגען מיט נ. פ. און זי טענה'ט, אז די גאנצע געשיכטע איז נישט מעהר, ווי א שאנטאזש מצד דעם זעלבען נ. פ. בכדי צו צווינגען, אז זי זאל מיט איהם חתונה האבען.

נ. פ. לאזט זי אבער נישט צו רוה און מאכט איהר כסדר אוואנטורעס, אזוי, אז זי איז געצוואונגען געווען איינצוקלאגען איהם אין געריכט פאר שאנטאזש.

דאס געריכט וועט אלזא מוזען פעסטשטעלען, איידער ס'ווערט ארויסגעטראגען א פסק-דין, אין וואס פאר א בעציהונגען נ. פ. האט זיך געפונען מיט דער אנקלאגערין און צי אזא מין קדושין זענען בינדענד?

ארגוס.

יודישער קאמעראל-טעאטער, אלעע 1-טער מאי 2.

גאסטשפילען פון די בעקאנטע סצענע- אין פילם-ארטיסטען

יאנאס טורקאוו — און — דיאנא בלומענפעלד

היינט, מאנטאג, דעם 28/5, 9.30 אוונט צום 14 מאל, דער לעצטער און נייעסטער

שלאגער, וועלכער איז געשפילט געווארען אין ווארשא 3 חדשים מיט'ן גרעסטען ערפאלג

דער 41-טער

פון בערימטען מחבר בארים לאווערעניעוו אין 3 אקטען, אינסצ. י. וועקסמאן.

רעזשי: יאנאס טורקאוו. מוז. ליטונג: ישראל ביאלקאוויטש. אויספראפטער: ב. קאגנאט.

בילעטען צו בעקומען פון 11—1 און פון 6 אווגט ביי דער קאסע פון טעאטער. אינספיציענט: ש. טופמאן

אכטונג: דאנערשטאג, דעם 31/5, 12.30 פארמיטאג

א גרויסע הנחה-פארשטעלונג

פערייגען, געזעלשאפטען בעקומען געוויסע הנחות.

מײן נעכטיגער װאהל-טאג...

װי אזוי האב איך נעכטען אגיטירט פאר אלע קאנדידאטען אין אלע אקרענגעס?

גײשט פעליעטאניסטיש

פון י. אבערזשאנעק

א מאדנע געװארען, ס'זענען אויס אגיטאטארען. יעדער אגיטאטאר אגיטירט פאר זײן קאנדידאט, יעדער אגיטירט פאר זײן ליסטע, און א טבע האבען די אגיטאטארען, אז פון א צװײטען קאנדידאט פון אן אנדערער ליסטע, מאכט ער מיט דער בלאטע צוגלײך.

איך בין גישט אזא גזלן: פארװאס זאל מען א יוד מבייש ברבים זײן? פארװאס עפעס בעלײדיגען א יוד פאר גארנישט? באשר, ער שטעהט אויף אן אנדערער ליסטע? און אז ער שטעהט אויף אן אנדערע ליסטע איז װאס? א יוד איז ער? רצון האט ער? כסף האט עס איהם געקאסט? טא פארװאס זאל מען די דאזיגע אלע יודען-קאנדידאטען גישט „פאדיערזשעװען”, פארװאס?

בין איך טאקע נעכטען ארויס אין גאס, אנגעלאדענט מיט בומערלעך מיט נעמען פון אלע קאנדידאטען, פון אלע „אקרענגעס”, כ'האב געהאט מינצבערג'ס צעטעלעך און פישעל ליבערמאנ'ס צעטעלעך. װײצמאנ'ס בומערלעך און באלבארישסקי'ס בומערלעך. רעדאקטאר אורער'ס קװיטלעך און לאװניק יאעל'ס קװיטלעך. יעדען האב איך געגעבען װאס ער האט באַ אלײן געװאלט, און טאמער האט אײנער פערלאנגט א „געמישטע פארציע”: א שפיקעל ביאלער מיט אביסעלע מלכה רעזניק — האב איך געגעבען א געמישטע פארציע — איך האב געהאט פון אלעם גוטען!..

כדי מײן אגיטאציע זאל זײן א סיסטעמאטישע, האב איך דעם טאג אײנגעטײלט אין שעה'ן: יעדע שעה האב איך אגיטירט פאר אן אנדערען קאנדידאט.

באלד אין דער פריה בין איך אװעק אין דער מקוה זיך טובל זײן. פון דער מקוה האב איך מיך באלד 6 פארטאג א נעהם געטון צו לײבעל מינצבערג. א גאנצע שעה, ביז 7, האב איך געארבײט פאר מײן קאנדידאט, װעלכען יוד איך האב געטראפען, האב איך איהם אדײנגערוקט א צעטעלע און איהם אגיטירט: געדיענקט, שטימט פאר דעם „אײנציגען” יודישען פערטײדיגער א. א. װ.

7 אין דער פריה האב איך אװעקגעלײגט מינצבערג'ן, און מיך גענומען צו פישעל ליבערמאן, און אנגעזאגט האב איך די יודען, ער זאל למע"ה שטימען פאר דעם „מוטיגסטען” קעמפער ר' פישעל ליבערמאן...

8 א זײגער האב איך אפגעלאזט פישעל ליבערמאן, און גענומען װײצמאנ'ען אין דער ארבײט אריין. א האלבע שעה האב איך אגיטירט פאר װײצמאנ'ען און די צװײטע האלבע שעה — פאר באלבערישסקי'ן: איך האב די יודען אגיטירט פאר די אײנציגע פאלקס-פערטײדיגער פון די ברײטסטע פאלקס-מאסען.

9 א זײגער האב איך געזאװעט פון פארענט, עפעס איבערגעכאפט און 10 אין דער פריה, האב איך גענומען בעארבײטען שטײנשנײדער'ן, כ'האב אויסגערעכענט זײנע מעלות, אז ער װעט „איבערבויען” דעם בײעם שטאט-ראט אויף „קאאפעראטיװע יסודות” א. א. װ.

11 פארמ. האב איך אונטערגעלײגט שטײנשנײדער'ן און מיך גענומען צום פראָװעס יאשונסקי. יעדען האב איך דערצעהלט, װער ס'איז יאשונסקי, און נאך א שעה אגיטירען פאר יאשונסקי'ן, האב איך מיך 12 פארמ. גענומען צו דע'ענשטײנען, און געזאגט האב איך די װעהלערינס, אז אויב זײ װילען „בשלום געהאלפען װערען”, מוזען זײ שטימען פאר דע'ענשטײנ'ען.

פערטיג געװארען מיט דע'ענשטײנ'ען, האב איך מיך 1 פארמ. געװאשען צו בנימין רוס. אויף דער קלאפע האב איך מיר צוגעשטאכען א פלאקאט מיט אן אויפשריפט: „בנימין רוס”, שטימט פאר דעם „גרויסען” עסקן בנימין רוס.

2 א זײגער האב איך געמאכט א מיטאג-הפסקה, און 3 באכמיטאג, האב איך מיך א נעם-געטון צו דער ציוניסטישער ליסטע: צוערשט האב איך מיך א נעם-געטון צו יאעל'ן. כ'האב אנגעװיזען אויף יאעל'ס „גרויסע פערדינסטען”, די װעהלער האב איך געגעבען צו פערשטעהן, אז אויב זײ װילען פאהרען קײן ארץ-ישראל אהן סערטיפיקאטען, מוזען זײ שטימען פאר יאעל'ן...

4 נאכמ. האב איך אװעקגעשטעלט יאעל'ן און מיך גענומען צום רעדאקטאר אורער. דא האב איך מיך געלעגט אין דער לענג און אין דער ברײט. כ'האב דעם עולם געריסען פאר די פאלעס — באט איך, יוד, א צעטעל פאר'ן רעד. אורער, געהט און זײט מצליח!..

5 פארנאכט האב איך אנגעטון א „װאיסקאװע” היטעל מיט א מונדיר, און גענומען אגיטירען פאר'ן „רעװיזיאניסטישען גאספאדאזש” — מאיר זײדע. יעדען יוד האב איך ארײנגערוקט א זײדע-צעטעלע און פערזיכערט, אז דער קאנדידאט װעט אין שטאט-ראט „רעװידירען” דעם לאקאטארען-שוין...

ערלעדיגט זיך מיט זײדע'ן, האב איך צוליב דער שפעטער שעה, גענומען אגיטירען פאר א פארעל: פאר'ן „שעהנסטען” ציוניסט, איטשע מאיר ביאלער און פאר דער פשעדסטאװיטשעלקע פון פראָיעו-געשלעכט — ד"ר מלכה רעזניק. די לעצטע שעה פון מײן װאהל-אגיטאציע, האב איך געקערט װעלטען — מיט דעם פארעל האב איך 7 פארנאכט פערענדיגט מײן װאהל-אגיטאציע.

יא, כ'װיל נאך צוגעבען, אז צװישען אײנעם צום אנדערען, האב איך נאך בעװיזען אריינצוכאפען לײבוש ראזענבערג, קראָשען און פראשקע'ן. פאר יעדען האב איך אגיטירט געשטיפט צעטעלעך און אנגעזאגט: געדענקט, יודען, שרײבט 10 מאל ראזענבערג, 12 מאל קראָש און 12 מאל פראשקער.

* * *

פאר װעמען איך האב אלײן געשטימט? דאס זעהט איהר, האב איך גאר אינגאנצען פערגעסען: כ'בין אזוי געװען פעראַרבײט מיט דער װאהל-אגיטאציע, אז איך האב גאר אינגאנצען פערגעסען צו שטימען.

גאנץ לאדזש!

גרײט זיך צו דער

גראנדיעזער גארטען-פערװײלונג

אין העלענאוו

שבת, דעם 2-טען יוני ד. י.

מיט א גאר אינטערעסאנטען פראגראם און א סך אטראקציעס.

די הכנסה לטובת די שולען און קינדער-היימ'ען ביים מעדעם-קוראטאריום אין לאדזש.

געניצערס קומט.

שבועה פון די יודישע זעלנער פון היגען גארניזאן

נעכטען אפגענומען פון מיליטער-ראבינער גאלדשטײן

נעכטען 11 פארמיטאג האט דער מיליטערישער ראבינער ד. גאלדשטײן, אפגענומען די שבועה פון די יודישע זעלנער פון היגען גארניזאן.

אויף דער פײערונג, װאס איז פארגעקומען אויפ'ן העלער-פלאץ, זענען געװען אנװעזענד גענעראל אלשינא-װילטשינסקי, סטאראסטע פאדאבינסקי, שטאט-קאמיסאר אינזש. װאיעװאדזקי א.א.

דער ראבינער גאלדשטײן האט דערבײ געהאלטען א גלעגענהײטס-רעדע.

א רבישע חתונה אין לאדז

הײנטיגע װאך דאנערשטאג קומט פאר אין אונזער שטאט אין ענגלישען זאל, א גרויסע רבישע חתונה. די כלה איז א טאכטער פון אלטען קינצקער רבי'ן זצ"ל, עס װערט ערװארט רביים און רבנים פון גאנץ פוילען.

פערברענט געװארען א פאר אלטיטשקע

די שרפה איז ענטשטאנען פון אנ'אונטערצינדונג

(2) אין מאשטשעניצע, הינטער פיעטרקאװ, איז נעכטען בײנאכט אויסגעבראכען א שרפה אין דער דארפס-װירטשאפט פון טאמאש פארמא.

אין די פלאמען זענען אומגעקומען דער 68-יאהריגער טאמאש פארמא און זײן 60-יעהריגע פרוי, אנטאנינא.

זײ זענען געשלאפען אין א בעזונדער חדר און מ'האט זײ פערגעסען אפצוראטעװען.

ס'איז פעסטגעשטעלט געװארען, אז די שרפה איז ענטשטאנען פון אנ'אונטערצינדונג, אבער װער דער אונטערצינדער איז װײסט מען דערװײל נישט.

רעפרעזענטאנץ-טעאטער — „ראזמאיטאשטשי” ציגעל-נאס 27 טעל. 112-25

הײנט, מאנטאג, 9.30 אװנט פינקטליך גרויסע פאפולערע פארשטעלונג

מיט דעם יודישען שפאסליער, װעלכער איז יעצט דער טאג-געשפרעך פון לאדז דער פענאמענאלער און בעציבערנדער

פסח'קע בורשטײן

צוזאמען מיט דעם כאראקטער-קאמיקער יעקב פישער

אין דעם גרעסטען װעלט-שלאגער

„אחתונה אין שטעטל”

מיט פסח'קע בורשטײן אין דער הויפט-ראל.

אכטונג! מארגען, דינסטאג „דער גאסען-זינגער”

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער.

ארעסטירט 2 געפעהרליכע באנדיטען

(2) נעכטען האט מען א דאנק נעבען לאסק, נאך א לאנגען ארומזוכען און פארשען, ארעסטירט די 2 בעקאנטע געפעהרליכע באנדיטען: סטאניסלאװ װישניעװסקי און אנדזשעי שמולאק, װעלכע האבען לעצטענס געראבירט אין פערשידענע פאװיאטען פון דער לאדזער װאיעװאדזטװע.

מ'האט בײ זײ געפונען געװעהר, אמוניציע און גרעסערע סומען געלד, װאס שטאמען פון רויבערײ.

אויפטריטען פון יאנאס טורקאװ און דיאנא בלומענפעלד

אין יוד. קאמעראל-טעאטער 1 מאי 2

הײנט מאנטאג 9.30 אװענד װערט געשפילט צום 14-טען מאל ב. לאװרעניעװ'ס אויסגעצײכענטע פיעסע אין 3 אקטען „דער 41-טער”.

דאנערשטאג 12,30 פארמיטאג װערט געגעבען א גרויסע הנחה פארשטעלונג.

OVOMALTINE

Idealna odżywka witaminowa dostępna dla wszystkich

puszka reklamowa 1.20 zł.

Dr. A. WANDER S.A. KRAKÓW

דער אריער-פאראגראף

ר. איזראעל

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער װילדער צײט

120

— גוט, האט דער עלטסטער שטורמיסט געזאגט, מיר װילען אװעק אין „ברויגעם הויז” הגם איך האב פאר אײך אזא הנחה נישט געדארפט מאכען, אבער איך בין אנ'עהרליכער בעאמטער און װיל אז אין אונזער לאנד זאל הערשען ארדנונג.

גינזבורג איז אװעק מיט די שטורמיסטען אין „ברויגעם הויז”, מ'האט איהם געפיהרט אין מיטען גאס, אזוי װי די שטורמיסטען האבען געמאכט מיט יעדען יוד, װעלכען זײ האבען פערהאלטען, און כאטש מען איז שוין אין גאס געװען געװאוינט מיט אזעלכע פארשטעלונגען צו פיהרען און בעלײדיגען יודען אין גאס האט דאך דאס פעבעל ביי יעדען מאל װען מ'האט אדורכגעפיהרט א יוד װײטער געלאכט און אפגעשפאט. פון דעם דאזיגען פערגעניגען האבען זײ זיך נישט געקאנט אפזאגען, אזוי איז אויך געװען איצט, װען די שטורמיסטען האבען א דורכגעפיהרט כמעט איבערן גאנצען שטעטעל דעם איבערגעשראקענעם דאקטאר גינזבורג. ס'האט נישט געקעבט זײן קײן שום רײד װעגען דעם אז גינזבורג זאל קענען איבערן װעג אװעקװארפען דעם בריף אויף דעם אופן אז קײנער זאל דאס נישט בעמערקען. דער עלטסטער שטורמיסט איז געגאנגען פאר־אויס, הינטער איהם גינזבורג און דאן צװײ אנדערע שטורמיסטען מיט אנגעלאדענע רעװאלװער'ען אין האנד. הפקר מאכענדיג זײן לעבען האט גינזבורג מארשירט מיט פעסטע שריט און אויפגעהויבענעם קאפ, די יודען װעלכע האבען געזעהען אין גאס דעם ארעסטירטען יונגען דאקטאר זענען געװארען באך מעהר פערביטערט און פערצװײפעלט, אײנציג װײל, אבער סיסטעמאטישע מיט א געװיסער פינקטליכקײט האבען די נאציס אונשעדליך געמאכט די יודען, װעלכע האבען נאך עפעס אמאל געקענט אויפטון פאר זײערע גלויבענס-ברידער און װעלכער היגזיכט דאס זאל נישט זײן, אײנעם נאכ'ן אנדערען האבען די נאציס זײ געפיהרט אינלאגער אריין און פון דארט איז נאך קײן אײנער פון זײ נישט צוריקגעקומען, אדער װער געפינט זיך נאך דארט, אדער ס'זענען ערשינען קורצע קאמוניקאטען װעגען זײער טויט און דערמיט האט זיך אלץ געענדיגט. די אומגליקליכע האבען מיט זיך מיטגענומען אין קבר אריין זײערע שרעקליכע מארטירער-טעג און דעם סוד פון זײער טויט, זײ זענען אנגעקומען אין הויף פון „ברויגעם הויז”, דארט האט זײ בעגעגענט דער קאמענדאנט פון לאגער קראָביבג.

— װאס איז דאס? האט קראביבג זיך אלײן געפרעגט, שוין װידער מיר געברענגט א מענשען, איך האב זיך הײנט נישט גערעכענט אויף קײנעם, קײן שום בעפעהלען זענען דאך נישט פאראן אויף ארעסטען, װעמען האבען זײ געבראכט?

קראביבג איז צוגעגאנגען צו די געקומענע און זײ געפרעגט:

— װער איז דאס און אויף װעמענס בעפעהל?

— דאס איז דער יוד דאקטאר גינזבורג, איך האב נישט געהאט קײן בעפעהל איהם צו ארעסטירען, נאר בײ איהם באצוקוקען א בריף, װעלכען ער האט הײנט בעקומען מיט דער פאסט, דער יוד, האט אבער זיך אײנגעעקשנט אז ער װעט מיר דעם בריף נישט װײזען, נאר דער העכערער מאכט.

— ס'האט איהם אפשר פערשמעקט דער קאנצענטראציע-לאגער? האט קראביבג געזאגט, װען ער װאלט געפרעגט זײנע גלויבענסגענאסען װאלטען זײ איהם אפגעראטען פון אזא דרײסטען שריט. איבריגענס איז דאס נישט מײן עסק פיהרט איהם אריין צום קאמענדאנט האמערשטײן. קראביבג איז אװעק. ער האט אפילו נישט געװאלט װיסען װעגען װאס עס האנדעלט זיך, ער האט אלץ געהאט איבערן האלז. ער װאלט אלץ געװאלט אװעקװארפען, צום טײװעל, און אלײן זיך אפשװענקען און אפװאשען פון דעם גאנצען שמוץ מיט װעלכען ער איז געװען אריינגענומען דורך דער צײט װאס ער ארבײט אין „ברויגעם הויז”, װאס האט ער אבער געזאלט טון אז ער האט געמוזט שװײגען, װײל אנדערש װאלט ער פערלוירען די עקזיסטענץ-מעגליכקײטען. ער װאלט אין ערגיץ נישט געקענט בעקומען קײן ארבײט און װאלט געדארפט הונגערען צוזאמען מיט זײן פאמיליע.

די שטורמיסטען האבען גינזבורג'ן אװעקגעפיהרט צו האמערשטײנען דער עלטסטער האט דער צעהלט האמערשטײנען װעגען װאס עס האנדעלט זיך.

— צום טײװעל, האט האמערשטײן געקריצט מיט די צײהן. איך װעל משוגע װערען, װאס װילט איהר פון מיר? מיט יעדער קלײניגקײט קומען די צו מיר, לאזט איהם איבער דעם בריף, בעהאלט איהם בײ איהם צו באר לאזט מיך צורוה. איהר זענט דאך אהינגעגאנגען ערלעדיגען א פאמיליע-ענין, איהר האט געמאכט דערפון א גאנצען ענין.

— מיר האבען באר געװאלט בײ איהם דעם בריף און דער יוד האט זיך אײנגעעקשנט אז נישט אנדערש, װי ער װיל דעם בריף איבערגעבען דער העכערער מאכט האב איך נישט קײן אנדער עצה װי איהם דא אהערצוברענגען.

— בעהאלט ביי איהם דעם בריף און גיט איהם מיר אריין, איהם אלײן קענט איהר אפלאזען.

גינזבורג האט דאס אלץ געהערט און א פונק פון האפנונג האט ביי איהם אויפגעבליצט אפשר װעט זיך איהם אײנגעבען ארויסצודרעהען זיך פון די הלינימס הענד, גינזבורג האט ארויסגענומען א בריף פון טאש און אװעקגעגעבען דעם שטורמיסט, דאס איז נישט געװען דער בריף, װעלכען ער האט בעקומען פון הײנטיגען זאקס, און װעלכער איז געלעגען אין דערזעלבער טאש. נאר א גאר אנדערער בריף, װעלכער איז שוין לאנג ביי איהם געלעגען און װעלכער האט געהאט א שייכות מיט פערזענליכע ענינים. דער שטורמיסט האט זיך נישט א יענטירט, צוגענומען דעם בריף, און איהם ארײנגעגעבען האמערשטײנען.

— װארט צו יוד, איהר װעט באלד קענען צוריקבעקומען אײער מציאה און געהען צו אלדי רוחות. גינזבורג איז דערװײל געשטאנען מיט האלב צוקלאפענדיש, צי װעט זיך איהם דאס דאזיגע שפיצעל אײנגעבען? צי װעט ער האבען אויף אזויפיל גליק אז איהם זאל געלונגען אפצונארען די שטורמיסטען. ציטערענדיג אויפ'ן גאנצען לײב האט ער געװארט, יעדע מינוט איז פאר איהם געװען א שעה, ס'האט זיך איהם געדוכט, אז ס'דויערט שוין צו לאנג דאס לײענען דעם בריף דורך האמערשטײנען.

(פארזעצונג קומט)

פון יודישע טעאטער

צו די גאסטשפילע פון יאנאס טורקאוו און דיאנא בלומענפעלד אין יודישען קאמעראל-טעאטער

„דער 41-טער", פיעסע אין 3 אקטען פון באריס לאוורעניעוו.

דאס איז א פיעסע פון רוסישען לעבען ביים אנהויב פון דער באלשעוויסטישער איבער-קעהרעניש.

א דארפיש פישער-מיידעל האט זיך אליין מאבילוזירט אין אנ'אפטיילונג פון רויט ארמיי-טעס. זי איז איבערגעגעבן מיט אלע פיבערן פון איהר נשמה, זי איז געטריי מיט איהר גאנצען טעמפעראמענט און נאאיוויטעט פון דעם רוסי-שען דארפס-מיידעל. זי געפינט זיך מיט אנ'אפ-טיילונג רויטער מיליטער אין א דארף פון וואנען מ'קען נישט ארויס און וואו ס'קומען פאר די שלאכטען פון דעם קאנטר-רעוואלוציאנערען גענע-ראל קאלטשאק. זי איז איין פרוי צווישען די „רויטע" זעלנער און ווען די ליידענשאפט רייצט די איינזאמע סאלדאטען, געדענקט אבער מאריוט-קא וואו זי געפינט זיך און וואס זי דארף טון פאר דער רעוואלוציע. זי שיסט מיט פערגעניגען די קאנטר-רעוואלוציאנערע אפיצירען, נישט צוליב סאדיסטישע געפיהלען, נאר ווייל זי מיינט אז ווארום וועט זיך דערנעהנטערן דער זיג פון דער רעוואלוציע. אזוי האט זי געשאסען 40 אפי-צירען, מאכט זיך, אז דורכן דארף וואו די רויטע ארמייער געפינען זיך, גייט פערביי א קאראוואן מיט קאנטר-רעוואלוציאנערען, איינער פון זיי ווערט פערהאלטען, דאס איז א יונגער אפיציר, א זוהן פון א פריץ, אויפגעהאדעוועט אין האניג און מילך. אנ'אויסגעשפראכענער, איבערצייגטער קאנטררעוואלוציאנער, אבער שעהן און יונג, בלוט און מילך, מען געפינט ביי איהם אינסטרוקציעס פון גענעראל קאלטשאק. נאך איידער מ'ברענגט איהם אריין צו די רויטע ארמייצעס, וויל מאריוט-קא איהם דערשיסען, דאס האט געדארפט זיין דער 41-טער, דאס ערשטע מאל האט זי געפעהלט און ער איז געבליבען לעבען. דער קאמיסאר פון דער אפטיילונג שיקט דעם געפאנגענעם אפיציר צום שטאב אונטער דער אויפזיכט פון מאריוטקא און צוויי אנדערע רויטע ארמייער.

אויפן וועג טרעפט א קאטאסטראפע, ביידע רויטע ארמייער קומען אום און מאריוטקא ראטע-וועט זיך מיט דעם יונגען אפיציר אויף א פישער-אינזעל, אויף וועלכען מ'וועט דארפען איבער-ווינטערען. גאנץ אליין, די באלשעוויסטישע יונגע דארפס-מויד און דער שעהנער יונגער קאנטר-רעוואלוציאנער. ער ווערט קראנק, זי פלעגט איהם און ראטעוועט איהם פון טויט. זי פערליבט זיך אין איהם, זי הויבט אן פערגעסען וועגען אלץ און טראכט וועגען א צוקונפט מיט דעם יונגען אפיציר. דאס דויערט אבער אזוי לאנג ביז אויפן האריזאנט בעוויזט זיך אנהויב פריהלינג א שיף. צוערשט מיינען זיי, אז דאס איז א פישער-שיף „נייטראלע", וועלכע האט געקאנט ברענגען זייער גליק, אבער צום סוף שטעלט זיך ארויס, אז דאס איז א שיף פון די קאנטררעוואלוציאנע-רען. אין מאריוטקא רופט זיך אפ איהר שטארקער גלויבען, אז דער יונגער אפיציר ציהט צו זיינע קאנטררעוואלוציאנערען, ער איז גרייט זי צו פער-לאזען און צו געהן צו דער שיף. מאריוטקא וויל דאס נישט, זי שיסט אויס און דערהרגעט דעם יונגען אפיציר, דאס איז געווען דער „41-טער". וועלכען מאריוטקא האט דערשאסען פאר דער רע-וואלוציע.

אין לאוורעניעווס פיעסע בינדען זיך פראב-לעמען, פראבלעמען פון געפיהלען און ליידענשאפ-טען, פראבלעמען פון קאמף, פליכט און ליבע און אלץ מיט א זין, מיט א שכל, וואו דער צושויער ווארט מיט דער גרעסטער שפאנונג אויף דער לעזונג, אויף דער אויסקלעהרונג, די פראכטפולע ענטשיידונג פון דער גאנצער פיעסע דערגאנצט איהר גאנצען אינהאלט און מ'קען דרייסט זאגען, אז דאס זענען פון די געצעהלטסטע, ליטערארישע פיעסע, וועלכע האבען זיך בעוויזען אין דער טע-אטער-ליטעראטור נאך דער מלחמה.

דאס אויסשטעלען די פיעסע און דאס שפי-לען זי בעהער נישט צו די לייכטסטע זאכען, דא מוז זיין א קאנצערט-שפיל, א קאנצערט דועט, ווייל אין דער פיעסע נעהמען פאקטיש נישט מעהר אנטייל ווי צוויי מענשען.

נאך שווערער איז די פיעסע צו שפילען פאר יודישע צושויער, פארן יודישען אקטיאר איז א זעהר שווערע אויפגאבע צו פעראינטערעסירען מיט דער פרעמדער סביבה און צו האלטען דעם אינ-טערעס פון עולם דורך דער גאנצער פארשטעלונג.

די דאזיגע אויפגאבע האבען אויף זיך גענו-מען דיאנא בלומענפעלד און יאנאס טורקאוו, וועלכע שפילען איצט אין קאמעראל-טעאטער. די גאנצע פיעסע שטיצט זיך, ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען נאר אויף די דאזיגע צוויי אקטיארען, זיי ערפילען זייער אויפגאבע מיט דער גאנצער מייסטערשאפטקייט פון גרויסע ארטיסטען. דיאנא בלומענפעלד האט זיך אריינגעטראכט אין יעדען ניואנס, אין יעדער איידעלסטער שאטירונג פון די גרויסע פראבלעמען, וועלכע די פיעסע פערמאגט. זי האט מיטן גאנצען ארטיזם ארויסגעוויזען דעם קאמף אין זיך פון געפיהל פון ליבע מיט דעם גע-פיהל פון אידעע און איבערצייגונג, געפיהל פון אייגענעם גליק מיט דעם געפיהל פון אלמענש-ליכקייט.

יאנאס טורקאוו האט פיין אדורכגעטראכט זיין ראל, די דראמאטישע מאמענטען זענען ביי איהם אויסגעטאקט געווארען נאטירליך אהן איבע-ריגען פאטאס און נישט נויטיגן, איבערגעטריבענעם דראמאטעוועען. דער דועט בלומענפעלד-טורקאוו איז א קאנצערט-שפיל, וועלכער יעדער יודישער ערנסטער טעאטער-צושויער דארף זעהען און בע-וואונדערען.

די אקטיארען ווייגאלד, גינסבערג און קוז-ניעצאוו, האבען זייערע עפיזאדען-ראלען דורכגע-פיהרט אויפ'ן גלענצענסטען אופן. **י. דאנקין**

DR. MED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

ראטעוועט אייער געזונד!

קראנקע אויף רופטורע (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפן ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלענגען ספע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא-פעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

פעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען. אויף זשילאקעס. - גומי-זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. **O. PETRYKIEWICZ** אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 09-177 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

א גארטען פערוויילונג אין העלענאוו

די צוגרייטונגען צו דער גארטען פערוויי-לונג פון די שולען און קינדערהיימען ביים מעדעם קוראטאריום אין לאדז וואס קומט פאר שבת דעם 2-טען יוני ד. י. אין העלענאוו-גארטען זענען אין פולען גאנג. צעהנדליגער פאנטען זאמלער פיהרען ענערגיש זייער ארבייט און משך פון די לעצטע טעג זענען געזאמעלט געווארען עטליכע הונדערט פאנטען.

ס'ווערען צוגעגרייט א גאנצע רייהע נייע אטראקציעס. די מוסטער גרופען פון „מארגען שטערן" וועלען דעמאנסטרירען פערשידענע איבונ-גען. די שול קינדער וועלען אויספיהרען א פרעכ-טיגען נומער, א. נ. א מאטראסען-טאנץ. דער אר-קעסטער פון „קולטור ליגע" וועט אויספיהרען זיין נייעם רעפערטואר. פאר קינדער ווערען צוגעגרייט ספעציעלע מתנות, ווי היטעלעך, שערעמלעך און פארביגע פעהנדלעך.

דער טאג פון דער גארטען פערוויילונג וועט זיין א פרייד פאר דערוואקסענע און א יום-טוב פאר קינדער.

צו די בעזיצער פון ערשטען באנד „טעאטער-לעקסיקאן"

אונזער געעהרטער מיטארבייטער, דער רע-דאקטאר פון „לעקסיקאן פון יודישען טעאטער", זלמן זילבערצווייג, בעט אונז צו מעלדען אלע בעזיצער פון ערשטען באנד „לעקסיקאן", אז דער צווייטער באנד ערשיינט סוף היינטיגען חודש אין ווארשא.

דער צווייטער באנד ווערט געדרוקט נאר פאר אבאנענטען און וועט קיינמאל נישט זיין אין איינצעל - פערקויף. אלס בן-עיר וויל קאלעגע זילבערצוויג מאכען אנ'אויסנאהם פאר לאדז, וואו עס זענען פערהאן איבער 100 בעזיצער פון ערשטען באנד, און ער האט בעשטימט צו פער-קויפען צווישען זיי 25 עקזעמפלארען פון צווייטען באנד. דער פרייז פון נייעם באנד איז 33 זל. דערביי ווערט געמאכט די הנחה, אז מען קאן זיך די סומע אויסצאהלען אין 3 ראטעס אין משך פון דריי וואכען. שפעטער וועט מען מעהר דעם צווייטען באנד נישט קאנען בעקומען.

ווער עס וויל זיך איינשאפען דעם צווייטען באנד דארף זיך ווענדען דעם פערשטענדיגען מיט'ן פארשטעהער פאר לאדז, ה' וואלף גייהויז, אין טעאטער „פילהארמאניע".

רייזע-נאטיצען פון בירא-בידזשאן

(ענדע פון דער 4-טער זייט).

עס וואוינען 6 פאמיליעס. די קינדער זענען אלע געווען אנשטענדיג אנגעטון און האבען אלע גע-טראגען שיך. זיבערע קינדער מיט קורץ-געשוירענע האר. די וואלענע זאכען זייערע זענען אפילו געווען אפגעטראגען און צוריסען. און מען האט אונז דערקלערט, אז וואל איז דווקא גענוג ביי די פויערים, נאר זיי האבען ביז'ן נאכ'ן שניט קיין צייט נישט עס צו בעארבייטען. די קינדער האבען געמאכט מיין וועגבעגלייטער קרוסאוו'ן א פריילי-כען קבלת-פנים. זיי האבען זיך אנגעהאנגען אן אהם און האבען זיך שטארק געפרייט מיט איהם, ווייל זיי האבען איהם געצאהלטען פאר סטאלינען, וועמען זיי האבען דארט אלע ליב. דאן זענען מיר אוועק בעקוקען די קארן-סאיע און די רייז-פעלדער.

פריהער איז דער וואלדהיימער שטח געווען א וואלדיגער. די ביימער זענען אויסגעהאקט געווארען. 180 העקטאר זענען שוין בעארבייט און גוט קולטיווירט, 60 העקטאר וויסטע ערד זענען פערגאנגענעם יאהר צום ערשטען מאל בע-ארבייט געווארען. פערזייט זענען 40 העקטאר מיט גרינסען כלערליי און מיט גרינווארג, 10 העקטאר מיט ווייץ, 8 העקטאר מיט סאיע, 24 העקטאר מיט קארטאפעל; אנדערע פליינען זענען בעשטימט אויף האבער, טאמאטען, קאסיא אא"וו.

היינטיגעס יאהר רעכענט וואלדהיימער קאל-ווירט צו פערזייהען נייע 70 העקטאר מיט תבואה דער שניט פון יאהר 1933 איז געווען זעהר א געראטענער. 12 צענטנער זענען אראפגענומען געווארען פון יעדען מארג ערד. איצט האט מען שוין אויך אראפגעבראכט ספעציעלע מאשינעס אויף צו בעארבייטען די טאמאטען-קולטור. טויזענט בינשטאקען פערמאגט וואלדהיים. די ביהנעצוכט בליהט דארטען. א טייל פון דעם האניג איז אפילו שוין אפגעשיקט געווארען קיין ניו-יארק און איז אויך דארט גוט פערהאנדעלט געווארען. מיר האבען געכאפט א שמועס מיט עטליכע יודישע פויערים, און איך האב קאנסטאטירט, אז אלע זענען זיי בעגייסטערט פון זייער נייער ארבייט און פון זייער נייער היים. איינער פון זיי איז צ"ב געווען שטארק לונגען-קראנק, בירא-בידזשאן האט איהם געמאכט פאר א פולשטענדיג געזונדען, קרעפטיג און גליקליכען מענשען.

ראדיא-ווינקעל

סענסאציאנעלער טורניר אויף די ראדיא-כוואלעס

ספארט און געוועטען זיך — דאס זענען צוויי הויפט-שטריכען און אייגענשאפטען, וואס אונטער-שיידען דעם ענגלענדער פון אנדערע פעלקער.

די ליבע צום קאמף קומט ביי דעם ענגלענדער צום אויסדרוק כמעט אויף אלע געביטען פון עפענט-ליכען לעבען.

איצט האבען די ענגלענדער איבערגעשפאנט אויף די גענייאלסטע ערפינדונג פון אונזער צייט — ראדיא, כדי אויך דא צו טרייבען ספארט און איידעלסטען זין פון ווארט.

אויף דער אריענע פון ראדיא האט זיך איצט אנגעהויבען איינע פון די גראנדיעזעסטע וועלט-טור-נירען. אויף די ראדיא-כוואלעס ווערט איצט גע-פיהרט א הייסע דעבאטע צווישען די ענגלישע אוניווערזיטעטען און די אמעריקאנער אויף דער טעמע: „צי האט די דעמאקראטיע באנקראטירט אדער נישט?"

די סטודענטען פון אקספארדער אוניווערזיטעט זענען ארויסגעטרעטען געגען דער דעמאקראטישער ארדנונג און אנגעוויזען אויף איהרע פעהלערען. דאקעגען זייערע חברים פון קאלומביא-אוניווערזי-טעט אין ניו יארק האלטען שטאל און אייזען פאר דער דעמאקראטישער ארדנונג. ווער עס האט געזיגט איז אומבעוואוסט? איינס אבער איז זיכער, די ענג-לישע ראדיא-הערערס (זייער צאהל איז איבער פינף מיליאן) האבען מיט דעם גרעסטען אינטערעס און אויפמערקזאמקייט נאכגעפאלגט דעם פערלויף פון דעם דאזיגען בעלעהרענדען טורניר, אין וועלכען די אוניווערזיטעט-יוגענד האט זיך געטיילט מיט איהרע מיינונגען און געפיהלען.

דער דאזיגער גייסטיגער מעטש, וואס ווערט געפיהרט צוויי מאל א וואך צווישען צוויי וועלט-טיילען אילוסטרירט אמבעסטען דעם הויכען גייסטי-גען ניווא פון די ענגלישע און אמעריקאנער ראדיא-הערערס.

אנ'ענליכער מעטש קומט איצט פאר אין ענג-לאנד גופא צווישען קעמברידזש און אקספארד, דא ווערען בעהאנדעלט די טעמעס פון כינעזיש-יאפא-נישען קאנפליקט, פאשיזם, סטרייקען א. א. וו.

„הימלישע" מוזיק

די טעג האבען די מיילאנדער (מילאן) איינ-וואוינער געהאט אנ'אנגענעהמע איבעראשונג. אין א געוויסען מאמענט האבען זיך פון הימעל פלוצ-לונג דערהערט מעכטיגע טענער פון געזאנג דורכ-געפלאכטען מיט פערשידענע רעדעס אויף אקטו-עלע טעמעס. ווי עס האט זיך באלד ארויסגעוויזען האבען זיך די דאזיגע טענער געטראגען פון אנ'-עראפלאן, וואס איז געפלויגען איבער דער שטאט, אויף דעם דאזיגען עראפלאן האבען זיך געפונען רידזיגע הילכערס מיט א גאנצער איינריכטונג פון פערשטארקערס און מיקראפאנען. די עלעקטרישע קראפט פון די הילכערס איז געווען אזוי ריזענדיג, אז פון דער הויך פון טויזענד מעטער, אויף וועל-כען דער עראפלאן האט זיך געפונען, האט מען די מוזיק פון ווערטער געהערט גוט און דייטליך אויף דער ערד אין קרייז פון פיר קילאמעטער.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 28-טען מאי 1934

7 צייט-סיגנאל, 7,05 גימנאסטיק, 7,25 גראמאפאן, ידיעות, 7,40 גראמאפאן, 7,55 הויז-ווירטשאפט, 11,40 פרעסע, קאמוניקאט, 11,55 צייט-סיגנאל, 12,05 גראמאפאן, 12,30 ידיעות, 12,33 מוזיק, 12,55 ידיעות, 3-מאי לידער, 3,05 עקספארט, קאמוניקאט, 3,20 גראמאפאן, 3,35 קאנצערט, 4,20 לעקציע פראנצויזיש, 4,35 קאנ-צערט, 5,05 פוילישע לידער, 5,30 רעפעראט, 6,10 מוזיק, 6,55 פערשידענעס, 7,15 רעפער-טואר פון די טעאטערן, קאמוניקאטען, 7,25 רעפעראט, 7,47 ידיעות, 8,02 קאנצערט, 9 טראנסמיסיע פון גדיניע, 9,02 פעליעטאן, 9,17 מוזיק, 10 גראמאפאן, 10 30 מוזיק, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 טאנץ-מוזיק.

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

8 טראגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט, זונטאג פון 11–2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע— לעטשניצע-פרייזע.

DR. MED.

H. Różaner

הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

קלאנג-קינא CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט פרעזענטירען מיר!

דער קעניגליכער ליבהאבער

איז דער הויפטראלע: CLAUDETTE COLBERT

אויסערן פראגראם: קלאנג-ציגאבע פון P.A.T. ווי אויך די נייעסטע וועלטגעשעהענישען פון וואכען-זשורנאל FOX. דער זאל איז ווענטילירט. אנהייב 4 נאכמיטאג

פאראפינערס,
צו שפול-מאשינען
בעקומט מען ביליג אין דער מעכא-נישע שלאסעריי
J. REDER
11. ליסטאפאד 11/13
(רוג זאכאדניא)

בעקאנטמאכונג.
היינט, מאנטאג, 9 אווענד ווע...
אין לאקאל פון ט. א. ז. ציגעל-גאס 14
פארקומען די אויסערגעוועהנליכע
אלגעמיינע
פערזאמלונג
פון די מיטגלידער פון ט. א. ז. געווידמעט די ענינים פון דעלעגאטען-צוזאמענ... פאהר פון די אפטיילונגען אין ווארשא.
די מיטגלידער פון ט.א.ז. ווערען גע-בעטען פינקטליך צו ערשיינען.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פערשידענעס

אכטונג, פאבריקאנטען! איך נעה... זייד ווי אויך קאמגארן און בוימוואל צו טרייבען און שערען אויף קראפט ביי... עסטע סיסטעם באנד-מאשין, ווי אויך האנד מיט גוטע און רעעלע בעהאנדלונג. אל. קאשטשושקי 10, געדאנקען.

בריליאנטען! גאלד, זילבער, לאמ... באָרד-קוויטעס קויפט און צאהלט ד... העכסטע פרייזן יובילער מ. מיוס, פיעט... ריקאווער 30.

ס'איז דא צו פערקויפען א ...0/80 יואלטערס, א 8/50-נער און א 24-גע... שפול-מאשין געבר. לאנגע אין גוטען צו... שטאנד. צו ערפאהרען ביי מ. פרענקעל, לאדז, פולנאצנא 27. ...222

לעכער און געוואלדריסען אין ד... מען און אין הערן-גארדעראבען ווערע... קינסטליך פערשטאפט, נישט צו דערקענע... צו זעהר ביליגע פרייזן נאד לודקא 12 אין נייעם הויז אין דער קונסט-שטאפעריי.

ראקאלען
ס'ווערט געזוכט א זוניגע צימער מיט 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנ... און בעקוועהמליכקייטען ביי אנ'אינטעלי... גענטער פאמיליע. אפערטען אין אדמי... אונטער „זוניגע צימער".

איבערצוגעבען א געוועלב, ווי אוי... א שטוב מיט א קוך. שרודמיעסקא 22

פרייזע פאסטענס
א מיידעל צו א שניידערין, ווי אוי... א לערן-מיידעל ווערען געזוכט. צעגע... ניאנא 38, לינקע אפיצינע, 2. איינגאנ... וואלינונג 45.

נויטיג א קעטלערין צו א 10-... מאשין, הערשענבוים, פיעטריקאווער 116 2. איינגאנג, לינקס, פארטער. ...220

עס ווערען געזוכט קוואליפיצירט... נייהערינס צו טריקאָ-וועש. צו ווענד... זיך שקאלנא 22, וו. 2.

שייטלען
מיט פאריזער שרינדעז
ווי אויך פערמינע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש. סקווערא 15

די נייעסטע עלעקטרישע פאטענטירטע
אלארם-אפאראטען
געגען גנבות, איינברוך און פייער
אינסטאלירט עלעקטרא-קאנסטרוקטאר
מ. געלבארט, קילינסקיעגא 23
טעל. 142-41
פאר זומער-וואוינונגען ספעציעלע ביליגע איינריכטונגען.

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 205-38
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען, אנאליזען פון בלוט און אורין
די פראפילאקטישע סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
OŁ. ZADZIEWICZ
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז, אויערן און קעהל-קאפף-קראנקה.
Piotrkowska 164
tel. 125-26.
נעהמט אן פון 4 ביז 8 אווענד.

Dr. med.
ADAM BENDER
ארדינירט פון 1-טען יוני זומער
א גאנצען טאג אין קאלומנע
ווילע-פענסיאנאט „WOLFÓWKA" טעל. 15
ארדינירט אין לאדז מאנטאג פון 5—7
פושעיאר 30, טעל. 154-68.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9 - 1 פארמיטאג.
בעזונדערע ווארטע - זאל פאר פרויען.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta № 12
tel. 175-10
נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אווגט.

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
מ. שאץ
לאדז, פעטריקאווער 37.
פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א

סענסאציע אויפ'ן ביכער-מארק!
די טעג איז ערשינען דאס בוך
„פאלשע חרפה"
ד"ר מעד. ה. רוזשאנער.
וואס יעדער דערוואקסענער דארף וויסען וועגען וועגערישע קראנקהייטען
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.
פרייז 2 זלאטים.

אפיעקונסטוועס
(יאהרגאנג 1913)
פאדאניעס וועגען אדראטשעניעס פון מיליטער - דינסט פאר איינציגע שפייזערס, ווי אויך אין אלע אדמיניסטראטיווע און געריכטליכע ענינים, שרייבט:
דאס קאנצעסיאנירטע ביורא
פאר אדמיניסטראטיווע און געריכטליכע ענינים פון
י. ח. בוזיך,
לאדז, אגראדאווא 3

א געזוכטע פרנסה!
א דיפלאמירטער פאכמאן איז גרייט אויסצולערנען א טריילין אדער א יונ-גערמאן א גוט און אינטעליגענט פאך, פאר'ן ארויסבארגען 1000 זל, אונטער די בעסטע גאראנטיע.
אפערטען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג אונטער „נ.ט".

ביטשריפט = ביורא
פאר געריכטס- און אדמיניסטראציע-מאכט
B. Mann
האט זיך איבערגעצויגן פון פעטריקאווער 10
אויף פעטריקאווער 82
פארטער, לינקע אפיצינע.

Poradnia WENEROLOGICZNA
הויט און וועגערישע קראנקהייטען
איז געווארען איבערטראגען
אויף 2 זשעלאנא 2
(פיעטריקאווער 47)
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד,
זונטאג אין הגאות פון 9—2 מיטאג.
א וויזיט 3 זל.
פון 11—1 מיטאג און פון 3—4 נאכמ.
נעמט אן א פרוי-דאקטאר.

LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס ארדינירען די דאקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYNSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

ביליג און שעהן!!!
אהן שעדליכע מיטלען
וואשט, פארבט און פוצט אנצוגען, מאנטלען, קליידער, סוועטערס, קאפעלושען, אויך וועש און רעמט גארדינען
דיל יודישע
כעמישע וועשעריי און פארבעריי
„עריקא"
2 מלינארסקא 2 (ביים ראג בושטשינער).
פון 1.50 א פאר גארדינען, פון 4 זל. א פאלטע, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 זל. א סוועטער, 1.80 וואשען און פאסאנירען א קאפעלוש. 15 גר. א קראגען, פון 50 גר. א אויבערהעמד.
שניידער-רעפעראציעס און פארבעריי אויפן ארט

לעטשניצע „OMEGA"
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
גרובנא 9, טעל. 142-42
ס'ווערט אנגענומען אויפ'ן ארט, וויזיטען אין דער שטאדט. געבורטס-הילף, ערצטליכע אנאליזען. קווארץ-לאמפען, רענטגען, דיאטערמיע.
אפאראטונקעס און זאנטשיקעס.
בעראטונג 3 זל.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און וועגע-רישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן.

ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילען בעריהמטען ספעציאליסט ארטא-פעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז בעוואוסט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

Rapoport

אין דער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ספעציעל פאר אלער-ארט ברוך-קראנקע (רופטורען) פאר מענער, פרויען און קינדער, ווי אויך פאר אלערלעי קאליקעס און פעהלערן פון גוף. אלע ליידענדע אויף די שווערסטע, פערעלטערטסטע און געפעהרליכסטע ברוכען ווערען מיט דעם נייעסטען ערפאלג, אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער בעהיילט.

ברוך-ליידענדע!
פערלאזט נישט די קראנקהייט,
— ווייל דער ווינקעל-ברוך אז מען פערנאכלעסיגט ווערט ער גרויס ווי א מענטשען-קאפ, און עס פאלט ארויס

אין דעם פאל איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה. פון פערדרייען זיך די קישקעס קען מען ווערען ברענדיג און שטארבליך. — ספעציעלע ארטאפעדישע גומי הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען שנעל און זי-כער די שווערסטע און געפערליכסטע ברוכען פאר ארטאפ הייל-באנדאזשען פאר צוריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס ווי אויך ספעציעלע אונדערווירגעלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!
אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל-באנדאזשען און פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גארטלען און שטיצען פאר פערקריממונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביינער שווינדזוכט, ליימונגען, פערקריממטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע, קינסטליכע גומענע הענט (ארמטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע שטיוועל פאר שטערצליבע פלאטס-פיס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג!
אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. מעטל. (קאסע-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.
... אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, ... ארטאפעד. ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט ...

אלטער משה הפעס, רב אין אפאטאוו, הטריק פיליאן קויפמאן אין לאדז, י. זילבערשפיץ, לאדז, הערמאן ערווערד לעבערעכט, לאדז, ד"ר מ. מארגענשטערן, אפעלאציע-ריכטער.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.

... פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקן די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

... אינהאלט און טעקסט מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמינ. איז ... פון בייטאג און פיינאנס.

נעקראלאגען — 20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען. קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה: פאר'ן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט — 24 גר. אין דער זייט 4 שפאלטען; אין טעקסט — 40 ... 60; נאכ'ן טעקסט — 12 ... 18. ... דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

אין די שטאטישע אינסטיטוציעס

וואס ווערען אויסגעהאלטען פון דער געזונדהייטס-אפטיילונג

— 2. —

אין יעדער שטאטישער אינסטיטוציע, וועלכע פארנעהמט זיך מיט בעקעמפען טובערקולאז, פעל־ישען פאר דער דאזיגער קראנקהייט און היילען טובערקולאז, שוועבט דער נאמען פון פערשטארבענעם ד״ר שטערליבג. שוין דער באשטעלניק קעמפנער האט אין זיין איבלייטונגס־רעדע דערמאהנט דעם ראזיגען נאמען, וועלכער האט אזויפיל פערדינסטען ביים אויפנעהמען דעם קאמף מיט דער „לאנדער״ שובא — טובערקולאז.

אויך אויף דער סטאציע צו בעקעמפען טובער־קולאז. האט ד״ר רייטע־אווסקי דערמאהנט ד״ר שטערליבג אלס דעם, וועלכער איז געווען דער איניציאטאר פון די ערשטע בעראטונגס־שטעלען פאר טובערקולאר־קראנקע און איצט ווען מיר קומען אין דער סאנאטאריע פאר שוויגדווכט כראנקע אין כאיבי, הויבט באלד אן זיין רעפעראט דער דארטי־גער סימפאטישער הויפט־דאקטאר יארמאלינסקי מיטן ציטירען אויסצוגען פון ד״ר שטערליבגס ארבייט אויפ׳ן געביט פון טובערקולאר־פראפילאקטיק און טובערקולאר־היילען. ד״ר שטערליבג איז געווען אין יאהר 1920 דער גרינדער פון דאזיגען סאנאטאריע.

די סאנאטאריע, וועלכע איז אגב נישט געבויט געווארען צו דעם צוועק (דאס איז געווען א הידרא־פאטישע אנשטאלט) מאכט אבער דעם בעסטען איינ־דרוק, דער גרויסער, שעהנער פארק, די רוה, די ארדנונג, די ציכטיקייט און די צימערען — דאס אלץ מאכט פערגעסען דעם קראנקען פון דער־היים, פון דער סביבה, פון וועלכער ער איז געקומען. ער בעקומט מוט און האפנונג, אז ער וועט צוריק געזונד ווערען און וועט ווידער ווערען א נוצליכער מיטגליד פון דער געזעלשאפט.

מיר האבען געטראפען אין דער צייט ווען די קראנקע האבען „לעזשאקירט״, דאס הייסט גערוהט אויף דער זון. צעהנדליגער קראנקע אין זייערע אויסלעג־שטוהלען זעבען געלעגען אין פארק ביי דעם פרעכטיגען וועטער ביי פולשטענדיגער רוה, אפילו נישט גערעדט איינער מיט׳ן אנדער׳ען, נאר העכסטענס געליינט א בוך אדער א צייטונג. קראנקע פון פערשידענע געשלעכט, עלטער, ראסע און נאציאנאליטעט זעבען אלע געווען פעראייניגט מיט איין געדאנק צוריקצוקעהרען אהיים א געזונדער אדער לכל הפחות פערבעסערען דאס געזונט אויף אזויפיל, אז מ׳זאל קענען ארבייטען און פערדינען.

אין יאהר 1933 זענען דורכשניטליך געווען אין דער סאנאטאריע 85 קראנקע: 50 פרויען און 35 מענער. דאס פערסאנאל בעשטעהט פון 1 דאקטאר, 1 קאנסולטאנט פאר קינסטליכער אטעם און 3 קראנ־קען־שוועסטער, א חוץ דער אלגעמיינער אדמיני־סטראציע. ביז איצט האבען זיך געהיילט 722 קראנקע — 462 קריסטען און 260 יודען. די דורכ־שניטליכע צייט וואס יעדער קראנקער איז געווען אין דער סאנאטאריע בעטרעפט 43 טעג.

— ס׳האנדעלט זיך נישט נאר דערין — זאגט ד״ר יארמאלינסקי, וואס מען היילען די קראנקע, נאר מיר געוואוינען זיי דא צו צו פערזענליכער און געזעלשאפטליכער היגיענע, מיר בעמיהען זיך אפילו, אז אין די טעגליכע וואכען וואס די קראנקע פערבינגען דא זאלען זיי זיך צוגעוואוינען זיך צו אטעמען

זשורנאליסטען-אויספלוג

און ליבען און סאציאל ביי זיי אויסגעראטען, ווערען די שבאה און ראסען־האס, וועלכע זיי האבען מיט זיך געבראכט פון דערהיים. די קראנקע האבען האדיא, פארשטעלונגען, סאט־שפילען און פער־ברענגען גוט די צייט און פיהלען זיך דארט גוט. די דאזיגע סאנאטאריע האט א גראנדיעזע אויפגאבע צו ערפיהלען.

פון דער רוהיגער, זוניגער און ציכטיגער סא־נאטאריע איז דער אויספלוג אוועק אין דעם טו־מעלדיגען און פיבערדיגען שטאטישען שעכט־הויז און ווערט אויפגענומען דורך דעם הויפט־וועטערי־נאר־דאקטאר צעריקאווי. סאיז גראד געווען א מאג פון „גרויסער״ שחיטה, מ׳האט געשאכטען אויף כשר און טריף. קיין איין מינוט איז נישט געווען קיין פריה, די „פערמשפטע״ פיר־פיסיגע בעשעפער נישען זעבען געפירט געווארען צו דער גערין פון לעבען און טויט כסדר און אהן אויפהער, אויף איין זייט פון דער גרעניץ — אויף דער לעבעדיגער האט מען די בעשעפענישען טאקסירט, אפגעצאהלט פאר די שטייערען און דאן אדורכגעפיהרט אויף דער זייט

פון טויט, וואו זיי זענען איינגעפאלען אין די הענד פון הויכע, שעהנע, שטארקע מאנספערשוינען, די פלייש־בעארבייטער און צום שוחט, די פירפיסיגע פיהלען זיכער אויך, אז ס׳זענען געקומען זייערע לעצטע מינוטען, ווייל אנדערש וואלטען זיי נישט אזוי געוועהרט. נישט אזוי פראטעסטירט... און ס׳האט זיך מיר אפילו אויס געדוכט, אדער ס׳איז באמת אזוי געווען, אז ביי א קאלב אין די ווינקעלעך פון די גרויסע תמעוואטע אויגען, האב איך געזעהען טרערען...

די פראצעדור פון שחיטה אליין, אזוי יווט פון דער כשרע און פון דער טריפהנער איז א לאנגע און פרעציזע און מאכט א רושם אויף דעם וואס איז דערצו נישט געוואוינט.

די אפטיילונג פון דער געזונדהייטס־אפטיילונג הויבט זיך ערשט אן נאך דער שחיטה, פון יעדען געשאכטענעם שטיק ווערט גענומען א פרובע און דאס געהט צו א געגוי׳ען און גרינדליכען אנאליז, עטליכע פרייליינס, אונטער דער אנפיהרונג פון א דאקטאר, זיצען אריבער־געבויגען איבער די מיק־ראסקאפען און זוכען, צי דאס פלייש, וועלכעס דארף אויפגעגעסען ווערען דורך די איינוואוינער פון דער שטאט האט נישט קיין שעדליכע מיקראבען, בעזונ־דערס טריכין, וועלכע קען ברענגען אפילו דעם

טויט. ערשט דאן ווען דאס פלייש ווייזט זיך ארויס אלס נישט־שעדליך ווערט עס ארויס געגעבען דעם קצב, וועז נישט געהט עס אין א ספעציעלען ארט צום פערברענען. טיילמאל גיט זיך נאך איין דורך מעדיצינישע מיטלען דאס פלייש אפצוראטעווען דאס דאזיגע פלייש געהט שוין אבער נישט אין שטאט, נאר ווערט פערקויפט אין דער שטאטישער בילי־גער יאטקע ביים איצטיגען מאמענט צו 53 גראשען א קילא.

ד״ר צעריקאווי ביט דעם אויספלוג אויפקלע־רונג געגעבען אופן פון אונטערזוכען פלייש, דאס אינטערזוכען פלייש פאר דער שחיטה געפירט זיך שוין פון אלטע צייטען, די יודען האבען דאס איבערגענומען פון די עגיפטער און זיי האבען דאס פיקסירט אלס רעליגיעזע פליכט. די שעכט־הייזער מוזען איצט, לויט די געזעצען האבען ספעציעלע וועטערינאר־דאקטוירים, וועלכע היטען די אונשעד־ליכקייט פון פלייש פאר און נאך דער שחיטה.

אין פערלויף פון יאהר 1933 זענען אין לאדזער שטאטישער שעכט־הויז געשאכטען געווארען 20084 הארן־בהמות 82676 חזירים 34879 קעלבער, 2556 שעפסען און 52 פערד, אויסער דעם איז אונ־טערזוכט געווארען 3,373 600 קילא פלייש, וואס איז געברענגט געווארען פון דער פרעמד, שרעקליכער גיפט־קראנקהייטען איז ענטדעקט געווארען אין 64 פאלען.

פון שעכט־הויז איז דער אויספלוג אוועק אין ערשטען שטאטישען באד־אנשטאלט אויף וואלטשאנ־גאס.

(ווייטער קומט)

עמיר אבדולאה לאדט איין א בעקאנטען יודישען כלל-טוער פון ארץ-ישראל צו בעגלייטען איהם קיין לאנדאן

וואס בעצוועקט דער עמיר מיט זיין רייזע קיין לאנדאן? — בעזונדער פון י.ט.א.-פארשטעהער אין דער הויפט-שטאט פון עבר-הירדן

ירושלים (יט״א) דער פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור, באריס סמאלאר, האט די טעג בעזוכט אממאן, די הויפט־שטאט פון עבר־הירדן, וואו ער האט געזאמעלט איבפארמא־ציעס אין צוזאמענהאנג מיט דער פארשטעהענדער נסיעה פון עמיר אבדולאה קיין לאנדאן.

דער יט״א־פארשטעהער איז אינפארמירט גע־ווארען, אז עמיר אבדולאה האט איינגעלאדען איי־נעם פון דיינע יודישע פריינד אין א״י צו בעגלייטען איהם אין זיין נסיעה קיין לאנדאן. דער נאמען פון דעם איינגעלאדענעם יוד וועט געהאל־טען בסוד, עס איז אבער בעוואוסט, אז דער עמיר האט איהם נישט לאנג פערבעטען ספעציעל קיין אמאן, און איהם אויפגענומען אין זיין פאלאץ און געמאכט דעם פארשלאג מיטצופאהרען מיט איהם קיין לאנדאן.

די פערזאן פון דעם איינלאדענעם איז בעקאנט דעם יט״א־פארשטעהער, ער פערנעהמט א ווי־כטיגע שטעלונג אין ישוב. אנגעפרעגט דורך ה׳ סמאלאר צי וועט ער אננעהמען די איינלאדונג פון עמיר האט ער געענטפערט, אז ער האט עס נאך אליין נישט בעשלאסען, ווייל דער פארשלאג איז פאר איהם גופא געקומען ווי א פלוצימע איבער־ראשונג.

ווי ה׳ סמאלאר דערוויסט זיך, איז גאהרשיינ־ליך, אז דער עמיר וועט אין לאנדאן מאכען בעמי־הונגען צו טרעפען זיך מיט יודישע פארשטעהער, דער הויפט־צוועק פון אבדולאהס רייזע קיין לאנ־דאן צו בעקומען א הלוואה פאר עבר־הירדן, וואו די בעפעלקערונג לעבט אין אונבערשרייבליכער נויט. דער עמיר וועט אין לאנדאן צוו. אנד. אויסרוקען דאס פראבלעם וועגען עקספלואטירען די נאטירליכע רייכטימער פון עבר־הירדן און וועט מאכען בעמי־הונגען אז בריטישער קאפיטאל זאל זיך פעראינ־טערעסירען מיט די דאזיגע עקספלואטאציע־מעגליכ־קייטען און איינגעהען אויף איבוועסטירען געלד אין עבר הירדן.

עמיר אבדולאה וועט אין לאנדאן פערווילען דריי וואכען און פון דארט זיך אומקעהרען דירעקט קיין עבר הירדן.

אין צוזאמענהאנג מיט די פינאנציעלע פלענער פון עמיר דערוויסט זיך ה׳ סמאלאר, אז ווילענדיג אין לאנדאן, וועט אבדולאה דארט אויפנעהמען די פראגע וועגען דער אפציע פון דעם אל־גהאר־שטח, וועלכען ער האט מיט א נ״ע־ך אנדערטהאלבען יאהר צוריק געהאט אנגעבאטען מיסגליזער פון דער אגענץ עקזעקוטיווע צו פערפאכטען אויף 99 יאהר, הגם די דאזיגע אפציע איז לעצטענס בעטייט געווארען, דערוויסט זיך אבער ה׳ סמאלאר, פון זעהר צופער־לעסיגע קוועלען, אז דער עמיר איז ענטשלאסען צו זוכען א בריטישע געזעלשאפט, וואס זאל גרייט זיין איבערצונעהמען די אפציע; אין דעם פאל וואלט ער מבטל געמאכט דעם אפמאך מיט יודען. אנ׳אנ־דער און אין דער ריכטונג האט דער עמיר לעצטענס שוין געמאכט געוויסע פעראינטערעסירטע פריוואטע קרייזען. דער יט״א פארשטעהער דערוויסט זיך לסוף, דאס אין פאל, אויב דעם עמיר וועט זיך בעת זיין לאנדאנער בעזוך נישט איינגעבען צו שאפען די הלוואה אויף וועלכע ער האפט וועט ער אנהויבען פערהאנדלונגען מיט איטאליענישע פינאנץ־קרייזען וועגען א הלוואה, וואס זאל גאראנטירט ווע־רען מיט עבר הירדן באדען.

די טראגעדיע פון א יודישען מיניסטער

פון ש. בערג.

— 2. —

ביר לעמאן איז נעפענגעניש

זיי זענען צוגעלאפען צום פענסטער און הער־ען א שרעקליך בילד אויפן גאס, א גרויסע־מענטשען־מאסע בער איז געשטאנען איבער א קליין מיידעלע און די געטרעטען מיט זייגע שווערע לאפעס א יונגע פרוי האט זיך געריסען די האר פון קאפ און געשריען: „מיין קינד! פעסעלע! מיין קינד!״

דאס איז געווען דעם שטאט־קאמענדאנט חיה, דער קאמענדאנט, גענעראל מאַוויטש, האט אפט ארויסגעלאזט די חיה צו שפאצירען פריי אין פריי איבער דער שטאט, מיט א צייט צוריק האט דער בער דערשטיקט א יונגעלע, דאס מיידעלע איז געווען דיין צווייטער קרבן. די שטאט האט זיך גע־בעטען ביים גענעראל, ער זאל האלטען דעם בער אין שטייג, ער האט זיך אבער אויסגעלאכט און כסדר ארויסגעשיקט דעם בער אויף דער גאס.

לעמאן האט געזעהען אז אזוי לאנג ווי די חיה וועט לעבען וועט די שטאט זיין אין געפאהר, האט ער בעשלאסען צו מאכען א סוף, שטיל, האט ער ארויסגענומען זיין רעוואלווער. איין א־אס און גאס און אוועקגעלייגט דעם בער א טויטען.

די שטאט האט לעמאן טאקע בעפרייט פון דער געפאהר, זיין לעבען איז איצט אבער געהאנגען אויף א האר, לעמאן האט געוואוסט אז דער קאמענדאנט וועט איהם דערהרגענען, איז ער גיך אוועק צום בירגערמייסטער און געבעטען ער זאל איהם בעשיר־מען, פאר שרעק איז דער בירגערמייסטער געווארען בלאס און ער האט געזאגט:

— פארוואס האט איהר דאס געטון, לער־מאן? דער קאמענדאנט וועט אייך דערשיסען.

— איך, הייס דאס — האט לעמאן געענט־פערט — די חיה האט אבער נישט געטאר לער־בען מעהר. צוויי קרבנות האט זי שוין געקאסט דער שטאט. איך האב געטון מיין פליכט, און איהר הער בירגערמייסטער, מוזט מיך בעשיצען. איך בין הער בעקאנט מיט קורפירשט פון זאקסען,

איך פאהר איצט קיין בערלין צו אונזער הער. קור־פירשט פרידריך ווילהעלם.

דער בירגערמייסטער איז געלאפען אויף־און־אפ איבערן צימער, וואס זאל ער טון? ווי קען ער זיך קעגענשטעלען דעם קאמענדאנט? ער האט זיך ענדליך געגעבען אן עצה: ער וועט ארעסטירען לע־מאנען און איהם נישט ארויסגעבען דעם גענעראל.

ווי דער גענעראל האט דערהערט או לעמאן האט דערשאסען זיין בעליבטע חיה, האט ער גע־שיקט סאלדאטען צו ברענגען דעם יודען, אז די סאל־דאטען האבען לעמאנען נישט געפונען אין הויז, האט דער קאמענדאנט געהייסען פערשליסען די טויערען פון שטאט און זוכען לעמאנען אין אלע ווינקלען. דער בירגערמייסטער האט מורא געהאט אז דער קאמענדאנט וועט קומען זוכען אין געפענג־ניש, האט ער פערכאפט און עלאוט ווייסען אז ער האט ארעסטירט לעמאנען, דער קאמענדאנט האט גלייך געפאדערט ער זאל איהם ארויסגעבען דעם יודען און אז דער בירגערמייסטער האט צוריקגער־וויזען זיין פאדערונג האט דער קאמענדאנט איהם געשטעלט אן אולטימאטום אז אויב ער וועט נישט ארויסגעבען דעם יודען אין פיער־און־צוואנציג שעה וועט ער באמבארדירען די תפיסה, דער בירגער־מייסטער האט אין געהיים געשיקט א קוריער צום הויפט־קאמאנדיר און צו דער רעגירונג און געבע־טען הילף.

אויף דער הארטער באנק, אין ענגען תפיסה־צימערל איז געזעסען לעמאן, געקוועהלט ווי די שעה׳ן פליהען און מיט זיי פליהט אוועק זיין לעבען. עס האט איהם שוין באנג געטון וואס ער האט דער־שאסען די חיה. ער האט דאך געקאנט איצט פער־קלאגען דעם קאמענדאנט ביים קורפירשט אין בער־לין. נאר ס׳איז דאך שוין פערפאלען. האט ער זיך געטרייסט, ער האט געטון א מצוה, און אויב ער וועט מוזען שטארבען איז עס דאך פאר א גוטער זאך.

א גאנצע נאכט איז לעמאן געזעסען אין תפיסה, נישט ער און נישט זיין הויזגעזינד אויף די אנדערע יודען פון שטאט האבען די גאנצע נאכט נישט צוגע־מאכט אן אויג, די האבען געזאגט תהילים און גע־ווארט אויף א נס, און ס׳איז געשעהען א נס.

באלד אינדערפריה איז אומדערווארטעט געקו־מען קיין האלבערשטאט דער קורפירשט פון בערלין מיט דער קורפירשטין און זייערע סוויטע. ווען דער קורפירשט האט געהערט וואס עס טוט זיך אין שטאט האט ער בעפוילען צו ברענגען דעם יודען צו איהם. אז דער בירגערמייסטער האט אריינגעפיהרט לעמאנ־ען אין דער קורפירשט געזעסען מיט א מיניסטער און געשפילט שאך, פערטיפט אין זיין שפילען, האט ער נישט געהערט אז עמיצער איז אריין, דער בירגערמייסטער און לעמאן זענען געשטאנען און גע־ווארט.

שפעטער פלוצלונג אויף דער קורפירשט מיט א געשריי:

— איך בין מאט! כ׳האב פערשפילט!

— זייט מוחל קורפירשטליכע דורכלויכט — האט לעמאן זיך אנגערופען — איהר קענט נאך געווינען.

— אזוי זאגסטו! — האט דער קורפירשט זיך געוואונדערט — ס׳איז נישטא קיין אויסוועג! פער־ענדיג דו!

שטעהענדיג האט לעמאן איבערגענומען דעם שאך, און נאך עטליכע שאכפע צוגען האט ער גע־וואונען די פארטי.

— ביזט א גוטער שאך־שפילער — האט דער קורפירשט געזאגט — ווער ביזטו?

— אייער אונטערטעניגסטער דינער, דער „שוץ יוד״, בער לעמאן.

— א, דער מוטיגער בערן־טויטער! ווי האסטו געוואגט צו טויטען דעם קאמענדאנטס בעליבטע חיה?

— דער וועג קיין בערלין איז ווייט — האט לע־מאן זיך פערענטפערט — דער בער וואלט געקאנט אומברענגען נאך מענשען.

— ס׳איז דאך נאר געווען א יודיש קינד, וואס די חיה האט פערצוקט — האט דער קורפירשט געזאגט — האט זיך נישט געלוינט אומצוברענגען דעם בער, נאר ווייל דו ביזט א גוטער שאך־שפי־לער פערגיב איך דיר.

לעמאן האט שטארק געדאנקט דעם קורפירשט פאר דער בעפרייאונג און ער האט אנגעפאנגען רע־דען געשעפט. ער האט געזאגט אז דעם קורפירשטס פאטער האט געוואלט מאכען בראנדענבורג פאר דער גרעסטער מדינה פון דייטשלאנד. און איצט איז גע־קומען די גרויסע געלעגענהייט פאר דעם גרויסען זוהן פון דעם בעריהמטען פאטער צו פערגרעסערען בראנדענבורג אהן א טראפען פערגאסען בלוט. ער קאן קויפען גאנצע פירשטענטימער פון דעם קור־פירשט פון זאקסען, אויגוסט וויל ווערען קעניג פון פוילען, ער איז שוין געווארען א קאטאליק, ווייל פוילען איז א קאטוילישע מדינה, וועט ער, דער קורפירשט פון בראנדענבורג זיין דער איינציגער גרויסער פראטעסטאנטישער הערשער און בראנ־דענבורג — די פעסטונג פון פראטעסטאנטישען דייטשלאנד.

דער קורפירשט האט געשמייכעלט און געזאגט צו דער קורפירשטין, אז דער יוד איז א פיינע פאָ־ליטיקער, א מערקווירדיגער מאן, און וואלט ער נישט געווען קיין יוד, וואלט ער איהם געמאכט פאר מי־ניסטער. האט לעמאן ווייטער גערעדט:

— דריי דייטשע פירשטען קריגען איצט קרוי־נען: דער קורפירשט פון האנאווער ווערט קעניג פון ענגלאנד; דער הערצאג פון האלשטיין און גע־ווארען קעניג פון שוועדען, און אויגוסט ווערט קעניג פון פוילען, דארף איצט דער קורפירשט פון בראנ־דענבורג אויך ווערען קעניג, אבער נישט פון פרעמ־דע לענדער, נאר פון פרייסען, די האנדעלסאקציעס־ האט לעמאן צוגעגעבען — וועלען נאך הערשען איבער דייטשלאנד.

דער קורפירשט האט זיך געלאזט איינרעדען און געקויפט צוויי גרויסע פירשטענטימער, א צופרי־דענער האט דער קורפירשט געזאגט לעמאנען, אז ער קאן בעטען א טובה, גא־נישט טראכטענדיג האט לעמאן געבעטען די ערלויבניש צו בויען א שוהל אין האלבערשטאט און דרוקען דעם תלמוד, דער קורפירשט האט איהם דאס ערלויבט, און אלס בעזונדערע טובה האט דער קורפירשט בעשלאסען אוועקצובעהמען דעם קאמענדאנט פון שטאט.

דעמזעלבען טאג דאן לעמאן געקויפט א פלאץ אין דער שענסטער געגענט פון שטאט פאר דער שוהל. מיט גרויס פארגעניגען האט ער געלייגט דעם ווינ־קעלשטיין און זיך געלאזט אין וועג: ער וויל שאפען נאך געלד פאר דעם קורפירשט פון זאקסען, ער זאל קענען קויפען די קרוין פון פוילען.

(ווייטער — מארגען).

אין געריכטס-זאַל

שטריכען און איינדריקען פון דעם אַרלאָזאָראָוו-מאָרד-פּראָצעס

פון ב. סמאָליאַר

די — דער בייגעריגער עולם — וואָלטען כאָטש איינמאָל זיך וועלען אַריינכאַפּען אין געריכט-זאַל, כאָטש איינמאָל כאַפּען אַ קוק אויף די דריי בעשולדיגטע, כאָטש איינמאָל זעהן ווי זיי האַלטען זיך אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק.

אָבער דער אַריינגאַנג אין געריכט איז שטרענג בעוואַכט, דער קאָנטראָל איז שטרענג און שטאַרק:

נישט אומזיסט האָט מען דעם פּראָצעס איבערגעטראָגען פון יפו קיין ירושלים! — ווער וויל, עס האָבען אומרוהען אין געריכט...!

צייטונגס-לייט, זשורנאַליסטען מכל המינים, דרעהען זיך אַרום פאַר דער געביידע פון געריכט, און זוכען פּראָטעקציע און קאָנען נישט קריגען; אין געריכטס-זאַל קאָנען זיי זיך נישט דערשלאָגען.

צעהן פּרעסע - פּלעצער און הונדערט'ער און פופציג זשורנאַליסטען!...

דער סעקרעטאַר פון געריכט, אַ הויכער בלאָנד דער ענגלענדער, שמייכעלט אין פערלעגענהייט, ווען די מחנה אויסגעבליבענע זשורנאַליסטען רינגלט איהם אַרום און דרוקען:

— וואָס קאָן איך העלפען? — זאָגט ער זיך:— אַזאַ קליין לאַנד און אַזוי פיל זשורנאַליסטען!... יעדער איינער אין פּאַלעסטינע איז אַ זשורנאַליסט!...

העלפען קען ער ווירקליך נישט; דער גאַנצער געריכטס-זאַל בעהעמט נישט אַריין קיין 150 מענשען.

דער הויף אַרום דעם געריכט איז ברייט, און די טורמע, פון וואַנען די דריי בעשולדיגטע ווערען אַריינגעפיהרט, געפינט זיך טאַקע אויף דעמזעלבען הויף; ווערט דער געריכטס-סעקרעטאַר גאַנץ אומדערוואַרטעט געראַטעוועט פון בעלאַגערונג, ווען אימיצער בעמערקט די פּאָליציי-וואַגען אַנקומענדיג פון דער טורמע מיט די דריי אָנגעקלאָגטע:

—מען פיהרט זיי!...

פאַראינטערעסירטע, אָנגעשטרענגטע, קוקט יעדער איבער ווי די דריי אַרעסטירטע אַרויסגעגלעט פון אַ פערשטאַרקטער פּאָליציי-וואָגען, דערנעהנטערט זיך פון דער טורמע אויפן וועג צום געריכט.

— זיי קוקען אויס גאָרנישט אַזוי שלעכט!...

— זיי קוקען איצט אויס בעסער ווי פריהער!...

— זיי קוקען אויס פריש און אויסגערוהט!..

אַלע שטימען איין אַז די בעשולדיגטע ווילבע שפּאַצירען דורך אין געריכט אַריין אונטער אַ וואַך קוקען אויס מוטיג און רוהיג.

— מען וועט זיי זיכער מעפריי'ען! — זאָגט איי-נער פון עולם זיכער.

— דאָס קאָן מען נישט וויסען! — זאָגט אַרויס אַ צווייטער שוין נישט אַזוי זיכער.

— נישטאָ אָבער קעגען זיי קיין שום ממשות'דיגע בעווייזען! — מישט זיך אַריין אַ דריטער.

— ווען עס זאָלען נישט זיין קיין בעווייזען, וואָלט דאָך נישט געווען קיין פּראָצעס!....

דער עולם לאָזט זיך אַריין אין אַ דיסקוסיע, פריהער אין אַ שטילערע, נאָכהער אַ מעהר אויפגערעגטע.

צימער 123!...

דאָ, אין דעם דאָזיגען צימער, אויף דעם צווייטען שטאָק, ווערט איצטער בעשטימט דער גורל פון די דריי אָנגעקלאָגטע.

אַפגעשלאָסען פון אַלע זייטען איז דער צימער פול און איבערגעפּאַקט מיט מענשען: ריכטער, אַדוואָקאַטען, פּאָליטיקער, יודען, ענגלענדער, אַראַבער — אַלע זענען דאָ פאַראַן אויף די לאַנגע בענק אַלע האָבען זיי אַ דירעקטען אינטערעס אין דעם פּראָצעס; אַלע ווילען זיי הערען ווי דער פּראָצעס וועט זיך ענטוויקלען.

אויבענאָן איז דער ריכטער-שטוהל צוגעגרייט פאַר ריכטער קוירדי, דער פּאָפּולערסטער ענגלישער ריכטער אין פּאַלעסטינע; ביי איהם אין האַנט ליגט איצט דער גורל פון די דריי בעשולדיגטע רעוויזיאָניסטען; פון זיין וואָרט וועט אָפּהענגען זייער צוקונפט.

די שטימונג אין געריכטס-זאַל איז אַ שטילע, אָבער אַנ'אָנגעשטרענגטע.

וועגען דער גרויסער שטיינערנער געביידע, וואו עס קומט איצטער פאָר דער אַרלאָזאָראָוו-פּראָצעס, ווערט אין ירושלים דאָס דערצעהלט:

אַמאָל איז געווען אַ צאַר, „איינער" פון די רוסישע צאַרען פון דער ראָמאַנאָוו-פאַמיליע, איינער פון יענע, וואָס האָבען ליב געהאַט צו טון אַלעס ברייט און אויף אַ גרויסען רוסישען מאַסשטאַב.

האָט דער צאַר איינמאָל אין אַ שעהנעם פריה-מאָרגען בעפוילען:

— „רוסישער הויף" זאָל געבויט ווערען אין ירושלים די שטאָט פון אונזער גלויבען; אַ הויף אַ ריכטיגער, אַ פּראַוואָסלאַווער, און אַ קירכע זאָל אויפגעשטעלט ווערען אויף דעם הויף — די שענסטע אין ירושלים; און אַ מאָנאַסטיר זאָל דאָרט געבויט ווערען — דער גרעסטער אין דעם הייליגען לאַנד; און געביידעס זאָלען דאָרטען אויפגעשטעלט ווערען — די בעקוועמסטע אין שטאָט. מיט ברייטע עס-צימערען פאַר אָנגעזעהענע מאָנאַכען, מיט פריינע האָוזונגען פאַר געקומענע צו-גאַסט פּראַוואָסלאַווע גלחים, מיט אַ שפּיטאָל פאַר אַלע פּראַוואָסלאַווע איינוואוינער פון לאַנד, מיט גרויסע שטאַלען פאַר די שענסטע געשפּאַנטע פערד, מיט אַ גאָרטען — דעם גרעסטען אין גאַנץ ירושלים; אַלעס זאָל זיין גרויס און ברייט, פון אַלעס זאָל די רוסישע ברייטקייט זיך לאָזען פיהלען פאַר דעם גאַנצען מזרח...

דער צאַר האָט אַזוי בעפוילען — איז אַוועק אַ שליח צום טערקישען סולטאַן מיט אַ בריף בזה הלשון:

— צו דעם גרויסען זוהן פון מאַכמעד, דעם געזאַלבטען פון אַללאַה, דעם אַלמעכטיגען סולטאַן פון דער גרויסער מעכטיגער מדינה פון טערקיי! איך, דער קיסר פון רוסלאַנד, אימפּעראַטאָר פון דעם גרויסען רוסישען פאָלק, דער גאָט-געקריינטער צאַר איבער אַזוינע און אַזוינע לענדער, וויל פאַראייביגען דעם נאָמען פון אונזער הייליגער פּראַוואָסלאַווער קירכע אינים לאַנד פון געבורט פון אונזער הייליגען יעזוסען, אין דער שטאָט וואו ס'איז קבר פון אונזער הייליגער מוטער מאַריע, בעשטים, אַז, דו גרויסער הערשער פון ירושלים איינגעבעטען וועלכער סומע דו ווילסט אין גאָלד, אין זילבער, אין דימענטען און אין בריליאַנטען, בעשטים דאָס געצאָהלט און שענק אונז אַ פּלאַץ אין ירושלים צו בויען אונזער משכן, צו בויען אַ היים פאַר אונזערע וואַנדערנדיגע גייסטליכע, פאַר אונזערע „מאַטושקעס" — די הייליגע מאַנאַשקעס און פאַר אונזערע „באַטיושקעס" — די הייליגע גלחים...

דער שליח איז אַוועק, אָבער געקומען איז צוריק פון דעם סולטאַן אַ ליידיגער. דער סולטאַן האָט געלאָזט וויסען אַז נישט ער איז דער בעל-הבית איבער דעם לאַנד, וואָס דער צאַר וויל אין ירושלים, נאָר דער קאַליפאַט, די הייליגע מאַכמעדאַנישע קירכע און נאָך האָט דער סולטאַן געלאָזט וויסען אַז די הייליגע מאַכמעדאַנישע קירכע ערלויבט נישט צו פערקויפען דיזאָזיגע ע"ד, וואָס דער גרויסער אַל-רוסישער צאַר וויל האָבען, ווייל זי, די קירכע איז הייליג, און די ערד, וואָס זי פערמאָגט איז אויך הייליג.

אַז דער צאַר האָט בעקומען דעם ענטפער פון סולטאַן, איז ער געוואָרען געקרענקט; געקרענקט, אָבער נישט ענטוישט, ער האָט געוואוסט אַז פאַר געלד קאָן מען דעם סולטאַן איבעררעדען; פאַר אַ זעקעל גאָלדענע מטבעות וועט דער סולטאַן מאַכען אַ ספּעציעלען געזעץ און די מאַכמעדאַנישע קירכע וועט אונטער דעמדאָזיגען געזעץ מן הסתם שוין געפינען אַ וועג ווי אַזוי אַפּצוגעבען הייליגע ערד צו פערקויפען.

און אַ זעהר איידעלע קאָרעספּאָנדענץ איז אַוועק צווישען דעם רוסישען צאַר און דעם טערקישען סולטאַן, וואָס אויסגעלאָזט האָט זיך עס אין אַ צייט אַרום דערמיט, אַז דער רוסישער צאַר האָט בעצאָהלט מיט אַ זעקעל גאָלד מעהר און האָט די פערלאַנגטע שטיקע לאַנד אין ירושלים געקראָגען.

געקראָגען דאָס לאַנד, האָט מען וואָכענלאַנג געשיכורט פון פרייד איבער גאַנץ רוסלאַנד — ביר און בראַנפען און די בעסטע ווייגען האָבען זיך געגאָסען אין אַלע מאָנאַסטירען, און אַ יום-טוב איז פּראָקלאַמירט געוואָרען אין אַלע פּראַוואָסלאַוונע קירכען איבער דער גאַנצער וועלט.

די פּראַוואָסלאַווע קירכע — די גרעסטע און שענסטע אין גאַנצען מזרח — שטעהט נאָך איצט אין ירושלים אויף דעמזעלבען פּלאַץ, וואו זי איז געבויט געוואָרען, אָבער מיט דעם „רוסישען הויף" האָט פּאַסירט אַנ'ענדערונג.

די סאָוויעטישע רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכען אין רוסלאַנד און געקומען אַ סוף צו דער פּראַוואָסלאַווער קירכע, איז געקומען אַ סוף צו אַלע מאָנאַסטירען און צו אַלע גלחים.

אין ירושלים אין „רוסישען הויף" האָט זיך אַריינגעקלייבט די פּאַלעסטינער רעגירונג; פון די ברייטע עס-צימערען האָט זי געמאַכט אַ קוואַרטיר פאַר דער פּאָליציי; פון די בעקוועמע גאַסט-וואוינונגען האָט זי געמאַכט די הויפּט-קוואַרטיר פאַר דעם געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט; דעם שפּיטאָל האָט זי פערוואַנדעלט אין אַ רעגירונגס-שפּיטאָל; די שטאַלען — אין אַ ירושלימער טורמע; די גאַנצע גרויסע צענטראַלע מאָנאַסטיר געביידע האָט זי פערוואַנדעלט אין אַ געביידע פאַר פּאַלעסטינער העכערען געריכט; דאָס געריכט, וואו עס קומט איצטער פאָר דער אַרלאָזאָראָוו-פּראָצעס.

שטעהען ביים אַריינגאַנג צום געריכט צעהנדליגער מענשען און קוקען מיט קנאה ווי עדות צייטונגס-לייט און בעאַמטע געהען אַריין און אַרויס פון דער געביידע און ווערען פון קיינעם נישט פערהאַלטען.

אַ לעבענספראַגע פון רומענישן יודענטום

(פון אַ יודישען פּאָליטישען פיהרער אין רומעניען)

אַ פיהרענדער יודישער פּאָליטיקער אין רומעניען, וואָס וויל דערמאָל נישט אָנגעבען זיין נאָמען, שטעלט צו דער ים"אַ דעם דאָזיגען אַקטועלען אַרטיקעל איבער דער יודישער לאַגע אין לאַנד.

די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע סיטואַציע

שוין אַ גאַנץ יאָהר פיהרט מען אין רומעניען אַ ווילדע אַגיטאַציע מיט'ן כאַפּ-וואָרט „שוץ פאַר דער נאַציאָנאַלער אַרבייט". עס לוינט זיך אונטערזוכען אַט די פאָדערונג און איהר בעדייטונג.

מוז מען קודם כל פעסטשטעלען, אַז רומעניען איז בכלל נישט קיין לאַנד פון אַרבייטסלאָזיגקייט, געוויס זענען אויך דאָ פאַראַן וועלכע אַרבייטסלאָזע, אָבער אין אַ גאָר ווינציגער מאָס און אָהן אַ שום פערגלייך מיט מערב-אייראָפּע. די גרויסע מאַיאָריטעט פון רומענישען פאָלק איז אַלץ, ווי פריהער, פערנומען מיט לאַנדווירטשאַפט. דאָרט איז נישטאָ קיין אַרבייטסלאָזיגקייט. נאָך דער אַגראַר-רעפאָרם האָט אַ יעדער רומענישער פּויער בעקומען זיין שטיק ערד, זיין הויז און זיין גאָרטען; נישט בלויז אין אַלטען קעניגרייך, נאָר אויך אין די ניי'ע פּראָווינצען, אין יענע סביבה, וואו ס'איז פריהער אַנ'אינדוסטריע, איז געוויס דאָ אויך טיילווייז אַרבייטסלאָזיגקייט, למשל, אין דער האָלץ-אינדוסטריע. די גרויסע האָלץ-אונטערנעהמונגען אין בוקאָווינאַ און אין צפון פון טראַנסילוואַניע שטעהן שטיל. דאָרט הערשט אַרבייטסלאָזיגקייט און אָרעמקייט. אָבער דאָרט ליידען אַלע, סיי קריסטען, סיי יודען.

דורך דעם אַלגעמיינעם עקאָנאָמישען קריזיס און דער שוואַכער קויף-קראַפט, איז אויך אין די שטעדט פאַראַן אַרבייטסלאָזיגקייט, אָבער אַט די צרה בעטרעפט בעיקר יודען. אַזוי ווייט זיי זענען אָנגעשטעלטע פון פערשידענע ביוראָס און געשעפטען. דורך דעם אַליינעם קרעדיט-קריזיס האָבען פיל בענק געמוזט אָפּשטעלען זייער טעטיגקייט. זייערע בעאַמטע — אויך דאָ ס'מעהרסטע יודען — זענען אָהן אַרבייט. אַקעגען דעם מוז מען קאָנסטאַטירען, אַז די שטאַטישע און שטאַטליכע בעאַמטע, לויטער קריסטען, האָבען אַלע בעהאַלטען זייערע שטעלעס. דאָ האָט מען קיינעם נישט אָפּגעזאָגט פון זיין אַמט. וואו די מלוכה האָט נאָר געמאַכט אַ פּרוב אויף פערמינדערען די בעאַמטען-צאָהל, האָבען תיכף די פּראָטעסטען פון אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען נישט דערלאָזען דאָס צו טון.

דער פּראָלעטאַריאַט צווישען אַקאַדעמיקער

אין וועלכען סאָציאַלען שיכט איז איינגענטליך דער קריזיס שאַרף צוגעשפּיצט?

צוגעשפּיצט איז די נויט ביים אַקאַדעמישען נאָכוואוקס. ווערט'ס אַ שאַלה: ווי אַזוי איז עס געקומען צו אַט דעם אַנשוועלענדיש און אַנגעדראַלענקייט פון די אַקאַדעמישע פּרנסות. אין דער גאַנצער נאָכקריגס-צייט האָבען אַלע רעגירונגען גאַנץ געוואַלדיג געשטיצט און פאַוואָריזירט דעם בעזוך אין די העכערע שולען צוליב קולטור-עליער דערהויבונג פון פאָלק. יאָ, זיי האָבען געבראַכט גרויסע קרבנות פאַר דער קריסטליכער סטודענטענשאַפט. אין אַלע אוניווערזיטעט-צענטערס זענען איינגעריכטעט געוואָרען היימען, קיכען און אַנדערע אינסטיטוציעס פאַר די סטודענטען, שטיצעדיטוירענדער יונגעליים, אָהן אַ שום וואָהל און בעדינגונג, אַפילו אַזעלכע סטודענטען, וואָס האָבען יאָהרעלאַנג נישט געמאַכט קיין שום עקזאַמען. אויך סטיפּענדיעס האָט מען פערטיילט אין אַ גרויסער צאָהל, אויף אַ בעפעלקערונג פון 17 מיליאָן האָט רומעניען כמעט אַזוי פיל סטודענטען ווי לענדער מיט אַ טאָפּעלער צאָהל איינוואוינער.

עס איז קלאָר, אַז ס'איז אוממעגליך, דאָס אַלע די אַקאַדעמיקער זאָלען קענען געפינען אַ פּאַסיגע שטעלע. די מיליטער-שולען, למשל, געבען אַרויס מעהר קאַנדידאַטען, ווי מ'דאַרף אָפיציערען. די האַנדעלס-שולען מעהר ווי האַנדעל און אינדוסטריע קענען אָנשטעלען, די לעהרער-סעמינאַריען מעהר ווי די פאָלקס-שולען קענען אויפנעהמען און די טעאָלאָגישע סעמינאַריעס מעהר וויפיל דאָס לאַנד דאַרף האָבען גלחים, פון אַדוואָקאַטען איז שוין קיין רייד נישט. בנוגע מעדיצין-דאָקטוירים איז געוויס פאַראַן אַנ'איבערצאָהל אין די שטעדט. די יונגע מעדיצינער ווילען נישט אין די קלענערע שטעטלעך, ווילען נישט געהן אויפ'ן לאַנד. דורך אַנ'אָפּוואַנדערונג אויפ'ן לאַנד וואָלט מען זיכער, נישט קוקענדיג אויפ'ן איבערשוס און שלעכטען געשעפטסגאַנג, געקאָנט שאַפען געזונטערע פערהאַלטנישען. דאָס זעלבע בעציהט זיך אויף די אַפּטייקערס.

מ'טאָר נישט פערגעסען דערביי אויך אַ פּסיכאָלאָגישען מאָמענט. דער קריסטליכער אינטעלעקטועללער אין רומעניען איז איבערצייגט, אַז ווי באַלד ער האָט בעקומען אַ דיפּלאָם, האָט די מלוכה שוין אַ פערפליכטונג לגבי איהם. ער פערלאַנגט עפּעס פון שטאָט און כדי קרעפטיגער צו שטיצען אַט דעם פערלאַנג, וואַרפט ער זיך אַריין אין אַ פּאָליטיש-אַגיטאַטאָרישער בעוועגונג. אַט די אַגיטאַציע האָבען בעשטימטע פּאָליטיקער און דעמאַגאָגען אויפגעכאַפּט און היבשליך אויסגענוצט פאַר אייגענע צוועקען. די ערשטע, וואָס האָבען זיך פערנומען מיט אַט דער פּ"אַ ע, זענען געוועזען די קוזיסטען און די קאָדרעאַניסטען. די חבריותא פון דער „אייזערנער גוואַרדיע". דאָס איז לייכט בעגרייפליך, ווייל שוין אין דער גאַנצער סטודענטישער צייט האָבען די אָנגעהערט דער אָדער יענער אָרגאַניזאַציע.

די אַנטיאַגיטאַציע האָט זיך אָנגעהויבען מיט'ן תירוץ, עס זענען דאָ צופיל יודען אין מלוכה-דינסט. לאַנג האָט מען מיט אַזאַ אַרגומענט נישט געקאָנט שפּילען, ווייל ס'איז באַלד בעקאַנט געוואָרען, דאָס אין רומעניען זענען זעהר זעהר ווייניג יודען אויף מלוכה-שטעלעס. אין דער אַרמיי זענען כמעט איבערהויפּט נישטאָ קיין יודישע אָפיצירען. אין דער יוסטיץ, אין דער שטאַטליכער און שטאַטישער פערוואַלטונג, אין די שולען קען מען קוים אַנטרעפען אַ יודישען בעאַמטען. ביי די באַהנען האָט מען געוויס פון די פריהערע עסטרייכיש-אונגאַרישע פּראָווינצען איבערגענומען אויך יודישע און נישט-יודישע בעאַמטע וואָס שטאַמען פון די מינאָריטעטען-קרייזען. אַט דאָס קאָפּעלע יודען איז נאָך נישט „קאָנסומירט" געוואָרען. קיין ניי'ע האָט מען אַוודאי נישט אויפגענומען, סיידען אַ פּאָר איבערזעצער, וואָס האָבען געפונען אַנ'אָנשטעלונג, צוליב זייערע בעזונדערע פעהיגקייטען און ווייל מ'האָט די געמוזט האָבען פאַר בעזונדערע בעדערפענישען. אַפילו ווען מ'זאָל אָפּזאָגען די פּאָר יודען, וואָלט מען דערמיט נאָך כלל נישט פערענטפערט די גענעראַל-פראַגע.

דאָס האָט מען באַלד איינגעזעהן און דערום האָט מען פלוצים געהאַלטען עס פאַר נויטיג געבען דער בעוועגונג אַנ'אַנדערע ריכטונג. מ'האָט אָנגעהויבען שרייען: צופיל יודען און מינאָריטעטלער אין די פּריוואַטע אונטערנעהמונגען! מניה וביה, האָט מען ביידע אָנגערופען מיט'ן נאָמען „פרעמדע", הגם עס געהט ביי אַלע וועגען רומענישע בירגער. ווירקליך פרעמדע זענען פערהאַן אין אַ פערשווינדענדיג קליינער צאָהל און אַט די פרעמדע זענען אַ פערבונדענער רעזולטאַט מיט'ן אויסלענדישען קאַפּיטאַל, וועלכעס ווערט דאָ אינוועסטירט. די זענען טאַקע געקומען אין לאַנד מיט'ן קאַפּיטאַל צוזאַמען. איז על-פי לאָגיק, וואָלט מען מוזען מוחל זיין דאָס קאַפּיטאַל, ווען מ'וויל פּטור ווערען פון די דאָזיגע פערטרעטער. אַ זעהר דעליקאַטע פראַגע, ווייל קיין שום קאָמפּעטענטער פאַקטאָר אין לאַנד האָט נישט חשק פערצייכענען די וויף אַפילו די דעמאַגאָגישע פּאַרטייען אַליין, וואָס וואָלטען גערן משלח געווען אַלע פרעמדע פון לאַנד אַרויס, ווילען נישט מוחל זיין אויפ'ן אויסלענדישען קאַפּיטאַל.

אַ נייער פּאַראָל: אויטאָכטאָנע רומענער.

וואָרישע בעהעמט מען דאָך אַ פּאַקענדיגען פּאַראָל? בלייבט פאַר דער אַגיטאַציע נאָר איין מעגליכקייט: „דער שוץ פון אויטאָכטאָנעם רומענערשען פּערסאָנאַל". בז"ו, פאָדערט מען פון דער רעגירונג, זי זאָל געזעצליך איינפיהרען אַט די בעשיצונג. אָבער ווי אַזוי מאַכט מען דאָס? די רומענישע קאָנסטיטוציע גאַראַנטירט דאָך פאַ"ט די גלייכקייט פון אַלע בירגער, אָהן אַ שום חילוק פון ראַסע, רעליגיע, נאַציע און שפּראַך. ווי אַזוי'נע קען מען איינפיהרען אַ געזעץ, מיט וועלכען מ'זאָל אָוועקנעהמען דאָס רעכט אויף אַרבייט; דאָס עלעמענטאַרסטע רעכט — ווי קען מען עס געבען איינעם און ביים אַנדערען אוועקנעהמען?

וואָס איז נוגע די יודען, איז די סיטואַציע אויף אַזוי פיל שווער, וואָס מען שטיצט זיך דערביי אויף דער פאָרמולע „רומענישער מלוכה-בירגער". אין גאַנץ רומעניען זענען דאָ מעהר ווי דרייסיג טויזענד יודען, וואָס בעזיצען נאָך נישט אַזאַ מלוכה בירגערשאַפט. אין אַלט-רומעניען נישט, ווייל די האָבען פערשפּעטיגט געוויסע טערמינען; אין די ניי'ע פּראָווינצען נישט, מחמת זיי האָבען נישט געקאָנט פאָרווייזען בעשטימטע דאָקומענטען, פיל האָבען זיך אַצינד געווענדעט צו די בעהערדען, כדי קלאָר מאַכען די סיטואַציע.

אַלע די מענשען זענען רעכטליך און פאַקטיש רומענישע מלוכה-אָנגעהעריגע. זיי זענען דאָ געבוירען, דאָ אויפגעוואַקסען. האָבען דאָ געדינט ביים מיליטער, פיל פון זיי האָבען אויך אין קריג גענומען אַנ'אָנטייל. אין אַלט-רומעניען האָט מען תמיד אַנערקענט. אַז דאָס זענען „סודשעי רומענן" (רומענישע אונטערטאַנען), זיי האָבען בעקומען רומענישע פּאַספּאָרטען א. אַז. וו. זיי זענען געווען אויסגעשלאָסען בלויז פון וואַהל-רעכט און פון פּאָסטענס און פּרנסות, וואָס זענען פערבונדען דערמיט.

קען מען דען פערשלעכטערן די לאַגע פון די דאָזיגע רומענישע שטאַאַטס-אָנגעהעריגע דווקא אין צייט פון מינאָריטעטען-רעכט און פון מינאָריטעטען-שוץ אונטער דער השגחה פון פעלקער-בונד? וויל מען ביי זיי אָפּנעהמען דאָס רעכט צו לעבען? פאַר וועמענס נוצען? ווען דאָס נישט אַרויסרופען אין לאַנד נאָך אַ נייערע פעראָרימונג און קען אַזעלכעס זיין די פּאָליטיק פון אַ רעגירונג?

איינ'ם שטעלען אַזאַ פראַגע ליגט שוין טאַקע די תשובה. (יט"אַ)

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און טעכנישע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אויפנאַהמס-שעהן פון 8—1 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט